

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 l.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF

Péntek, január 23.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vásárhelyi Janka a Vöröskereszt-Egylet elnöknője
- Nyilvános-ágra kerülnek a jáébank ügyei.
- Elnasztották a román komité tárgyalásait.
- Andrényl Károly báró nagy beteg.
- Jugtudósok — rendőrmundérban.
- Felmentett szocialista szónok.
- Háromezer új váltópőr.
- Befejezték a sajtóvitát.
- Tíz koronás joakarat.
- Megsértett tisztikar.
- Kifosztott kastély.

Nyilvánosságot!

Arad, január 22.

A közéleti bűnöknek, a hivatali visszaéléseknek az a legnagyobb kára, erkölcsi veszedelme, hogy az általánosításra adnak okot. Ez a veszedelem pedig akkor fajul el legjobban, ha a kompromittáló adatokat és a kompromittáltakat titok alá borítják. Mihelyt a bűnösök, a panamisták a nyilvánosság elé kerülnek, mihelyt kiszolgáltatják őket a társadalom ítélőnek: akkor már nem lehet szó arról, hogy egyesek miatt osztályokat, rendszereket, vagy tömegeket bélyegezzenek meg; akkor ott áll elszigetelten a botrány, annak hőseivel, a kiket utólr a megtorlás és a közvélemény ítélete.

A margitszigeti játékbank ügyének ez a diszkrét veszedelme volt eddig. Beszéltek, suttogtak kijárókról, megvesztegetésekről, apró szivessé-

gekre költött százezrekről, a nélkül, hogy az ügytől csak kevéssé távol állók sejthették volna, kikre, mikre vonatkoznak ezek a suttogások. És ebből azután rákenték a vádak a többségre, abból a föltevésből indulván ki, hogy a kijárókat a kormánypárt soraiban kell keresni, a külföldiek pedig, akik a margitszigeti játékbank ügyénél károsodtak, könnyen kifakadhattak: *voilà — Hongrie!*

Ma azután a feljelentők révén kippattantak a kompromittáltak nevei és az azokra vonatkozó adatok. A kormány pedig, amikor a feljelentők ezeket tudomására hozták, habozás nélkül közreadatta azt az álláspontját, hogy a bűnösöket ki fogja szolgáltatni a nyilvánosságnak.

Igen, de minél hamarabb. Semminő érdek nem parancsol kiméletet a panamistákkal szemben, akár a főváros közmunkatanácsában ülnek azok, akár azon kívül vannak. Akik hivatali állásukat arra akarták fölhasználni, hogy a maguk, vagy hozzátartozóik részére a játékbanktól vastag közbenjárás díjakat és más, készpénzre föl váltott előnyöket szerezzenek: pusztuljanak a helyükről és menjen velük a közmegevetés. És ha ezzel még nincsen kiirtva minden fekély és minden bünhalmazat: a közönségnek vigasztalása, hogy legalább egygyel végeztek.

Világosságot a panamistákra! Fölháborító, hogy egy kis társaság piz-

kos üzletei, szemérmét nem ismerő vállalkozásai kedvéért a gyanu hónapokon keresztül lepje el az egész magyar közéletet, alkalmat nyújtván az ellenzéknek arra, hogy rosszindulatu célzásokkal a többségben keressek a bűnrészeseket. A miniszterelnök elejétől fogva hangoztatta: nevezze meg a bűnösöket és végezni fog velük. Azzal, hogy a kormány a margitszigeti játékbankot nem engedélyezte, és az engedély fejében már letett, tekintélyes összeget visszafizettette, — kifejezésre jutott a miniszterelnöknek az a szigorú fölfogása, hogy akik a játékbank ügyét közhivatali állásuk, vagy törvényhozói minőségük révén vagyonszerzésre akarják fölhasználni: azokat semmi kimélet, semmi védelem nem illeti meg.

Nem is szabad ilyesmire gondolni. Másutt is vannak eltévedt emberek, megingott jellemek; ezek másutt is elszentvedik a bünhődésüket és ezentul az ügy csak az ő ügyök. Nos, ez megtörtént nálunk is. Ha ezekkel szemben a nyilvánosságnak és az igazságszolgáltatásnak szabad utat engednek, nálunk is az egyes emberek botrányává lesz az, a melynek sarából tartós folt nem esik se a társadalmon, se az ország jó hírére. Gyorsan, erélyes közzel kell végezni ezzel a botrányal, neincsak az elretentés okáért, hanem főként azért, mert a magyar közéletnek és társa-

Sakk-matt!

Írta: Relle Pál.

— Most ne zavarjanak, — mondta Mózsai bácsi, — ne zavarjanak, látják, hogy játszom; most hagyjanak békén, majd később, ha a Béni itt lesz. Alászolgája!

Az üveges ajtó felett ismét megvonaglott a kis rézesengettyű.

— Nna, — szólt azután Mózsai bácsi, méltatlankodva bólogatott egyet kettőt öreg fejével, aztán a két tenyerébe temetkezett és szemével rátapadt a sakkablára.

— Nagyon neveletlenek, nagyon neveletlenek — tette most hozzá a partnere, aki a szomszédos fűszeresboltból illyentájt szokott átjárni Mózsai bácsihoz, hogy a mindennapi három mesterét lerója, — egész nap óta ott állok a pultnál és semmi dolgom, a két segéd untig elég, úgy elvégeznek mindent, mint a karikaosapás, de, ha kiteszem a lábam, azon nyomban szaladnak utánam, hogy a doktorné egy láda boszniai szilvát akar, a jegyző egy láda narancsot, de pirosbélűt... majd mondtam valamit. Maga jön Mózsai bácsi, Mózsai bácsi maga jön!

Mózsai bácsi ijedten kapta fel a fejét és az öreg kezével tétova reszketéssel siklott el a sakkfigurák felett.

— No lám, — dörmögte, — mindig zavarják az embert, persze, hogy akkor nem lehet itt a fejem és ha legalább Béni itt lenne, a fene tudja, hol lófrál az is, pedig, aki piros szalagért, meg selyemfejkendőért, meg zsinóros fűzőért jön, nem miattam jön, hanem

miatta. Kell is az ilyen öregember annak, akinek piros szalag kell, meg zsinóros fűző. No, lépjen már Barna sógor, mert elalszik a lova is, meg amott a parasztja is, aztán baj lesz ám a királyasszonnyal!

A Mózsai bácsi boltja ott állott a főutcán, mindjárt a nagyterénel és a leghíresebb divatüzlet volt a községben. Már lehetett vagy negyvenöt esztendő és az ajtótól jobbra-balra rítkitő betűkkel volt olvasható: „A legutolsó divat termékei.” Ez is negyvenöt esztendeje áll ott, legfeljebb, ha át-átfestették, amikor már nagyon lekopott. A Mózsai bácsi egyenesen Párisból hozatja a dolgait, mondogatták az emberek és nem pártoltak el az üzletétől akkor sem, amikor Mózsai bácsi kitessékeltte őket. Mert Mózsai bácsi mindenkit kikergetett, amikor játszott. Reggeltől-délig a pálinkással, ebéd után a koporsó-áruval, azután estig a Barna fűszeressel, vacsora után pedig a községi művészettel, a cimfestővel. Nem is nézett a vásárlóra, ezt is a Béni intézte helyette, aki tót fiu volt és ott nőtt nagy magyar legénygye a Mózsai bácsi boltjában. Béninek aztán sok dolga is volt. Neki kellett kifelé is lebonyolítani az üzletet, kiszolgálni is neki kellett és, ami a legsúlyosabb kötelessége volt, ő volt az állandó, hivatalból kirendelt kibice a Mózsai bácsinak. Mert igaz, hogy Mózsai bácsi a legjobb sakkozók egyike volt a környéken, de egyet nem tudott megtanulni! a lógrásokat. Azt mondta, hogy ahhoz már öregek a szemei. Amikor tehát ugrania kellett, mindig a Béni ugrott helyette. Szóval Mózsai bácsi teljesen elhanyagolta az üzletet, meg a kundsajtait, de azért azok

mégis híven kitartottak mellette, mert — azt mondták — hiába, igazi párisi pruszlikot, meg igazi párisi bokorugrot mégis csak a Mózsai bácsinál lehetett kapni.

Kinn a község hegyiben, a kis hárshegy alatt egy gőzmalma is volt a Mózsai bácsinak. Ez is hozott valamit a konyhájára, ha nem is sokat: szóval Mózsai bácsi gazdag ember volt, akinek már nem is volt arra szüksége, hogy öreg napjaira törje magát. Annál nagyobb volt a meglepetés, amikor egy szép napon elterjedt hír, hogy a Mózsai bácsi bizony tönkrement, a malom is, az üzlet is idegen kézre kerülnek. Akadt is néhány jó ember, aki nem restelte a fáradságot és benyitott a csilingelő ajtón, hogy hát megkérdezze Mózsai bácsitól, miként is történt a dolog? De Mózsai bácsi senkivel sem állott szóba.

— Most ne zavarjanak, — mondta, — ne zavarjanak, látják, hogy játszom, most hagyjanak békén, majd később, ha Béni itt lesz, alászolgája!

Az üveges ajtó felett egyre sürűbben vonaglott meg a kis rézesengettyű, mintha rosszalólag, szomorúan bólogatott volna. A barna fűszeres is egyre többször mondogatta: Nagyon neveletlenek, nagyon neveletlenek!

Az emberek aztán az ajtó előtt megvárták Bényt, aki az arcukba nevetett, esudálkozott és rövidesen elhitette a községgel, hogy minden csak szöbeszéd, Mózsai bácsi olyan jól áll, mint a község háza. És az emberek megnyugodtak a Bénitől szerzett felvilágosításon maguk is jókat nevettek, hogy egy pillanatig is elhitték a lehetetlen pletykát.

dalomnak komolyabb dolgai vannak, mint hogy kisebb és nagyobb visszaélések miatt legyenek örökös izgalmakban.

Befezték a sajtóvitát.

(A miniszterelnök a panamistákról. — A képviselőház ülése).

Távirati tudósítás.

Budapest, január 22.

A sajtójavaslat általános vitájának mai utolsó napján még a pártok legerősebb szónokai mérték össze érveik erejét. Andrassy Gyula politikai támadásaira Tisza István válaszolt és rámutatott arra, hogy az ellenzék hőszi hónapok óta politikailag abból él, hogy a Déry-pör ítéletét hamis színben tünteti fel az ország előtt. Megállapította a kormányelnök, hogy a bírói ítélet Lukács egyéni jellemére homályt nem vetett, az ítélet indokolása pedig nyíltan kifejtette, hogy egy bank által juttatott összegek semmi összefüggésben nincsenek az általa elnyert üzlettel. Igen nagy hatása volt Vadász Lipót államtitkár több, mint kétórás felszólalásának. Világos, tárgyilagos érvei az ellenzéki oldalon is olyan meggyőző erővel hatottak, hogy szinte valamennyi kontroverz kérdésben adott felvilágosítása után épen az ellenzéki padokról hangzottak, hogy ebben vele egyetértenek, úgy, hogy végül derűség közben kérdezték a munkapárttól: hogy hát akkor a többség és a kisebbség között micsoda eltérés maradt fenn.

A mai zajos ülésről a következőket jelenti tudósítónk:

(A sajtóvita.)

Beöthy Pál elnök háromnegyed tizenegy órakor nyitja meg az ülést.

Az elnöki irományok előterjesztése után áttér a Ház a napirend tárgyalására, a sajtóvita folytatására.

Sümegei Vilmos, a mai nap első szónoka, aki főként a hírlapok postai szállításának kérdésével foglalkozik, majd egyes lapoknak a vasuti pályaudvarokról való kitiltását hozza szóba. Az utazó közönség ama része, a mely a vasuton hírlapot vásárol, az értelmiséghez tar-

tozik és így nem lehet arra hivatkozni, hogy azok a hírlapok, a melyeknek iránya a kormány szerint káros, félre fogják vezetni a népet. Azokat, akik a vasuton vesznek újságot, nem kell attól féltetni, hogy félre fogják őket vezetni az újságok. Balkáni dolog, hogy a politikai ellenfelet a vagyonában és a keresetében támadják meg.

Itt van kantin és dunkli...

Sümegei után Urmánczy Nándor szólal fel: Tisztelt Ház! Ezt a megszólítást ne vegyék megtisztelésnek, csak szokásból használom. Azt is mondhatnám: Tisztelt század, vagy tisztelt kaszárnya.

Szász Károly elnök: Ezért a kifejezésért rendreutasítom.

Urmánczy Nándor: Elnök ur, ha férfi és egyenes ember, nem fogja tagadni, hogy itt kaszárnyát rendeztek be államköltségen.

Szász Károly: A képviselő urat rendreutasítom és kérem, hogy a napirendhez szóljon.

Urmánczy Nándor: Itt a Házban vannak legénységi szobák, tisztai szobák, kantin, dunkli. Az üvegajtó előtt katonai felváltások történnek és csak a múlt héten voltak itt a teremben katonai gyakorlatok.

Szász Károly: Másodszor is rendreutasítom a képviselő urat és figyelmeztetem, ha nem térne napirendre, úgy kénytelen leszek a szót megvonni.

Urmánczy Nándor: Másfél év óta annyi kellemetlenség ért bennünket rendőrök és palotások részéről, hogy türelmünk fogytán van. Eddig csak a munkapártot támadtam érte, de most megmondom, hogy mi magunk is gyávák vagyunk, hogy türjük ezt. Ezzel kijelentem elnök ur, ha úgy tetszik Szász Károly, én jövőre az ellenem irányuló bármiféle elnöki erőszakos intézkedést személyem elleni inzultusnak fogom venni. (Nagy zaj a jobboldalon.)

Egy hang jobbfelől: Szemtelen!

Urmánczy Nándor: Ki mondta?

Senkise áll fel, néhány percig csend, az elnök a csengőt rázza, majd megszólal:

— En nem hallottam a sértő kifejezést.

Kérdem, hogy megtörtént-e?

A középső jobb pados széléről, Okolicsányi László mellől, feláll egy magas szőke képviselő.

Szász Károly: Kérdem Csáky Gusztáv képviselő urat, valóban használta-e a sértő kifejezést.

Csáky Gusztáv: Nem, csak azt mondtam: szemtelenség így beszélni.

Szász Károly: A képviselő urat rendreutasítom. Urmánczy Nándor képviselő urat az elnökkel szemben használt hangért utasítom rendre.

Urmánczy Nándor: Itt a sajtójavaslatot tárgyaljuk, amelynek első szakasza szerinti gondolatait mindenki szabadon közölheti és terjesztheti. Nem tudom, amikor a szabadság szót a szájamra veszem, mikor jön be a palotások. Nem tehetek róla, de nem tudom magam kivonni a hatás alól, amelyet reám a kaszárnyaszag gyakorol, úgy képelem, az elnöki székben nem elnökök, hanem őrmesterek ülnek. (Nagy zaj a jobboldalon.)

Elnök: Miután a képviselő ur sértést sértésre halmoz, elnöki jogomnál fogva a szót megvonom. Andrassy Gyula grófot illeti a szó.

Urmánczy Nándor: En nem respektálok a házszabályokat. Tovább beszélek.

Kálmán Gusztáv: Provokálni akar. Botrányt akar! (Nagy zaj a jobboldalon.)

Urmánczy Nándor: A Gerő-ügy a botrány! Az utánam következő szónok iránti figyelemből állok el a szótól.

Andrassy a munkapárt politikájáról.

Andrassy Gyula gróf: A tisztelt tuloldal állandóan a szabadságot dicsőíti, magasztalják a sajtószabadságot is. Az igazságügyminiszter sajtótörvényének első paragrafusa azt mondja, hogy gondolatait mindenki szabadon közölheti, a huszonnegyedik szakasz azonban óva int, hogy valótlan nem szabad írni. Nos, ha az új törvény életben volna, Balogh megbüntetnék. Negyvennyolcban eltörölték a cenzurát, és a törvény életre kelti és korlátozza a szabadságot. Annyi bizonyos, hogy ezután kevesebb lesz a szabadság. Hiszen a munkapárt politikájának a quintessenciája az, hogy a szabadság nevében töri össze a szabadságot. A pártabszolutizmus nevében veszedelmes tettekre ragadtatja magát a többség. A miniszterelnök a gondviselésről reáruházott szerepében, a parlamentarizmus megmentésének jelszava alatt léptette életbe a szabadságtipró intézkedések egész sorát. Erdemes egy kis visszpillantást vetni a munkapárt rövid multjára. Jöttek az urak olyan programmal, amelyben maguk sem bíztak. A kormány az állammal kötött üzleteket a saját hasznára fordította, megsarcolta az üzletembereket, belevonta a dologba a tisztviselőket, beavatta őket a pártkassza gyanús üzleteibe s ezzel az eljárásával mérhetetlen nagy kárt okozott a magyar parlamentarizmus méltóságának. Mindig az volt az achillesi sarka a magyar parlamentarizmusnak, hogy a választ-

Valamelyik délután Mócsi bácsi a szokottnál tovább aludt. Barna fűszeres kissé türelmetlenül kezdte, mire Béné szerényen ajánlotta:

— Ha megengedi Barna ur, amíg Mócsi bácsi jön, megkezdhetjük a partit.

Barna ur előbb nézett egyet, de aztán leült a tábla mellé, szembe a Bénével és elkezdte törni a fejt.

Még a közepén se lehetek, amikor Mócsi bácsi nagyokat ásítva és nyújtózkodva megjelen az ajtóban, de majd leharapta a nyelvét, amikor a helyén ott találta Bénéit, a fejt a két tenyere közé fektetve. Barna bocsánatkérő ábrázattal nézett a belépő felé, de Béné a világ legtermészetesebb hangján szólt oda Mócsi bácsinak:

— Üljön ide mellém, Mócsi bácsi, kibiceljen addig.

Mócsi bácsi csaknem elnevette magát, Barna fűszeres pedig már nekiindult, hogy dühbe guruljon. De nem gurult, mert Mócsi bácsi csendesen leült a Béné mellé és jókat mosolygott a szakállába, amikor Béné lekaszált a Barna sógor parasztjait és elfoglalta a bástyáját.

— Jó iskolába jártál, fiam, — dünnyögte, mire Béné csak annyit mondott:

— Pszt!

A kis ajtó felett nekilobakodott a csengő és egy fiatal leány lépett be, aki már az ajtónál kezdte:

— Kérek szépen három méter fekete zsinórt, ujjnyi széleset, az Aldorné nagyságának meghalt az öreg nagysága, aztán most kell a fekete...

— Ne zavarjon, — vágott a szavába Béné, aztán fel sem emelve a fejt, odaszólt Mócsi bácsinak:

— Mócsi bácsi...!

A balkezével a leány felé intett, a jobb kezével pedig leütötte a Barna fűszeres futárját.

Most egy kis csend következett. Barna riadt tekintettel nézett Mócsi bácsira, akit ugyan sohasem látott dühösen, de azt hitte, most legalább is nyakon csipi a Bénéit. Mócsi bácsi tett is egy ilyen célzatu mozdulatot, egy kicsit lehajtotta a fejt, lopva végignézett a két játékoson, aztán a leányra nézett, lassan felállt és elindult a pult mögött:

— Két méter fekete zsinórt — dörmögte — az öreg nagysága meghalt, jól tette, aki öreg, annak meg kell halni, ujjnyi széles, fekete, gyászolni is fogják, jól tette, jókor halt meg, okos asszony lehetett.

Elvette a pénzt, a zsebébe tette, de aztán újból előszedegette és megkérdte Bénéit:

— Hová is szoktuk tenni?

Béné nem felelt, kinyújtotta a kezét, a pénzt belecsuszította a nadrágja zsebébe.

— Most már patt — kiáltott fel Barna — velem nem olyan könnyű, fiatalember...!

Es még akkor is nevetett, amikor elköszönt a boltból és megveregette a Mócsi bácsi vállát.

Ezután már mindig Mócsi bácsi kibicelt, mindig Mócsi bácsi szolgált ki és mindig a Béné játszott.

Az egész község erről a fordulatról beszélt és azt mondogatták, hogy úgy látszik, Mócsi bácsi is megijedt a híresztelésektől és most csak azért dolgozik, nehogy még azoknak legyen igazuk, akik a hazug hírt költötték.

Szombaton este nagy játszma folyt a Mócsi bácsi üzletében. Egy forint volt a tét, hogy ki

nyer többet három játék közül: Béné-e vagy a koporsó kereskedő? Barna és Mócsi bácsi, a pálinkás és a cim- és cimerművész segédkeztek.

Az elsőt a koporsó-kereskedő feladta, a második eldöntetlenül végződött, most játszották a harmadikat.

— Sakk-matt — mondta egyszerre Béné, mire mindenki a tábla fölé hajolt és néhány pernyi vizsgálat után kórusban konstalták:

— Sakk-matt!

Csak Mócsi bácsi nem mondott semmit. Mócsi bácsi csendesen elaludt a pulton. Hiába is keltegették.

— Sakk-matt! mondta szomorúan a koporsó-kereskedő — nem gondoltam, hogy ilyen hamar fogok üzletet csinálni a szegény Mócsi bácsival.

A cimfestő mosolygott:

— Ezt sem vele csinálja, hanem vele.

Rámutatott Bénére.

— Eljen — mondta Barna fűszeres — most már értem, hogy mért nem jött dühbe az öreg. Nagyszerűen csinálta, fiatalember.

— Micsoda karrier! — bólogatott a pálinkás, a koporsó-kereskedő pedig széles tenyérrel közelgett Bénéhez:

— Szervusz! — mondta és megrázta a kezét.

Azzal indultak kifelé.

Az ajtónál, már kívülről, visszazólt a festő:

— Holnapután küldöm az új oimtblát. Amikor az ajtót betették, a kis rézesegő, mintha megborzongott volna.

tások nem fejezték ki a nemzet igazi akaratát, a mai parlament sem a nemzet többségének a kifejezője. A választások tisztaságát az egymást felváltó kormányok nem becsülték meg eléggé. A miniszterelnök még fokozta és tetézte a korrupciót. Régebben nem voltak szokásban ezek az üzletek. Mi lesz abból a parlamentből, ahol az egyik fél ilyen eszközökkel küzd? Ilyen forrásból tiszta víz nem bugyoghat. Felmerül bennem az a gondolat, nem volna-e jobb ilyen körülmények között szakítani az egész parlamentárizmussal? Mikor egy férfiú tiszta homlokkal odaállt és rámutatott a betegségre, a többség mindent elkövetett, hogy az igazságot elnyomja. Mindent megtettek arra, hogy ezt az embert, akinek igaza volt, bezárják. Tagadták, mintha tudták volna a visszaélésekről.

A házszabályok kezelésében — folytatta **Andrássy** — a június negyedik szellem nyilvánul meg. Akkor lett tényező az elnöki lelkiismeret. Ez önöknek jó lehet, de a parlamentárizmus nem ismeri. Az elnöknek abszolút módon pártatlannak kell lenni, külön kell, hogy váljon a politikai élettől, a pártok főle emelkedje a tiszta objektivitással kell a házszabályokat kezelnie. Csak így lehet az ellenzéknek elismerni azokat a jogokat, amelyeket itt maguknak biztosítottak. Nekem rokonszenves az, hogy a jelenlegi elnök rajongó, lelkes híve Tiszának.

Szász Károly elnök esenget.

Bartos János: Nem magáról van szó.

Szász Károly: Bocsnatokat kérek, amikor én itt ülök, nem pártelnök vagyok, hanem a házszabályokat objektíven kezelő elnök.

Andrássy Gyula gróf: Ez alkalommal **Beöthy Párol** beszéltem, őt sem hibáztatom, sőt mondom, rokonszenves, hogy rajongója **Tisza Istvánnak**. Csakhogy az ilyen politikus nem alkalmas az elnökségre. Emberfeletti dolgot tőle sem lehet kívánni. Normális politikai élet itt még évekig nem lehet. Nem kívánhatják, hogy az ellenzék szótlánul tűrje az arculcsapásokat. Minden ellenzés nélkül kiszolgáltatták a Házat egy rendőrtisztviselőnek.

Elnök (csenget).

Ábrahám Dezső: Őrmester ur!

A Ház **Ábrahám Dezsőt** az elnök javaslatára a mentelmi bizottság elé utasítja.

(A sajtójavaslatról.)

Andrássy Gyula: Ami az igazságügyminiszter javaslatát illeti, ki kell jelentenem, hogy itt a létező állapotokhoz viszonyítva minden téren nagy visszaesés van és a javaslat ellenkezik a szabadság szellemével, kifogásolja a kauziót. Ahol kauzió van, ott csak a gazdag embernek van módja arra, hogy sajtó útján politizálhasson. Ez a törvény oly szigorú, hogy még a miniszter maga is annak tartja. A rendelkezések szerint ellenzéki lapot nem lehet engedélyezni, mert az a közrendet veszélyezteti. Tudok esetet rá, hogy a miniszter megfenyegetett egy lapot, hogy ha meg nem változik, úgy megvonja tőle a kolportázst. A javaslat legveszedelmesebb része a hetedik szakaszban van lefektetve. Általában minden közleményre rá lehet fogni azt, hogy kárt okoz. Szomorú dolog az is, hogy a sajtószabadságnak az esküdszékben rejlő garanciáit a miniszter egy másik törvényjavaslatban teljesen lerombolta. Nagy tisztelője vagyok a bíróságnak, de nálunk nincsen kellőleg megvédelmezve a bírói függetlenség. Ha nálunk is olyan garanciái volnának a bírói függetlenségnek, mint például Angliában, úgy ez mindenkire nézve megnyugtató lehetne. Ez a javaslat nagy politikai hatalmat ruház a bíróra, e helyett intézményekkel kellene biztosítani a bírói függetlenséget. Nem akarok a javaslat részleteibe bocsátkozni.

Szmrecsányi György: Most váltják fel feltett sípkával az űrséget! Hát ez nem kaszárnya?

Szász Károly elnök: Ne tessék a szónokot zavarni!

Andrássy Gyula gróf: Nevetséges színben tünteti fel magát **Balogh** miniszter, amikor arról beszél, hogy elkészítette a végrendeletét. Én is voltam miniszter, de testamentum készítésére nem gondoltam. Nálunk a közszabadságok kétszerezesen fontosak, mert nincs önnálló hadseregünk. Gondolja meg a munkapárt, hogy amikor a javaslatot megszavazza, mit követ el

a nemzet ellen. Ha ezt a lépést elhibázzák, az utókor átokkal fogja sújtani őket.

Tisza felel!

Andrássy Gyula beszéde után összerakta az irományait és kifelé készült. Ugyancsak kifelé készülnek az ellenzéki képviselők is, akik folyton kiáltották:

— Szünetet kérünk!

Közben azonban szólásra emelkedett **Tisza István**. Tudom — kezdte beszédét — hogy az előttem szóló képviselő urnak nagyon komoly és igen szomorú okok miatt el kell távoznia, de ez nem változtathat ama elhatározásomon, hogy a beszéd egyes részeire reflektáljak.

Andrássy Gyula, aki összerakta irományait, intett a miniszterelnök felé: nagyon sajnálom...

— **Désy Zoltánnak** és egyes ellenzéki képviselőknek — folytatja **Tisza** — tudomására jutott, hogy egy magánvállalkozás pártcélokra jelentékeny összeget adott. Egyesek a pártcélokra és a megkötött üzletet bizonyos kapcsolatba hozták egymással. Hogy helyes-e ez, vagy sem, arról eltérők a vélemények. Én sohasem csináltam abból titkot, hogy nem helyeslem és nem is tenném meg. Annak, hogy a **Désy-akciót** elítéltem és elítélem ma is, az az oka, hogy ő **Lukács László** tisztelt barátomnak közérdekből végzett munkájáról tudták már előzőleg, hogy az egyéni becsülettel nem függ össze, aminthogy nem függ össze a panamának az egész világon elterjedt fogalmával sem, mert ez nem jelent megvesztegethetőséget, vagy közpénzeknek privátcélokra való felhasználását. A bíróság oly indokolással, oly egyéni felfogással mentette fel **Désyt**, melyhez nincs jogom hozzászólni. Konstatálom azonban, hogy **Lukács László** egyéni becsületét ez az ítélet nem érintette. Tudatosan elferdítették a dolgot azok, akik az országban azt a hitet akarták elhinteni, hogy **Lukács** egyéni becsületében kárt szenvedett.

Ábrahám Dezső: A zalatnai házak sem tiszták.

Tisza: A zalatnai házaknál felsült **Désy**. Tény az, hogy az erkölcsi felháborodást és a botrányt az ellenzék attól tette függővé, hogy sikerül-e oly egyezséget kötni **Lukács**sal, mely az ő politikájuknak kedvez. Nem akartam tanuvalomással a **Désy-pör** ítéletére befolyást gyakorolni, csak azt akartam igazolni, hogy **Désy**nek lett volna módjában interpellálni, de ettől pártpolitikai szempontból eltekintett **Valaha** **Andrássy** sem ellenezte a házszabályszerűítést, mert érvényesült már egyszer a parlamenti váltogazdaság elve, s az ellenzék az országban is győzhetett.

(Védik a javaslatot az alkotói.)

Tisza István gróf miniszterelnök beszéde után **Vadász Lipót** államtitkár szólal fel. Helyesli az ellenzéknek az általános tárgyalás folyamán a pornografikus sajtó ellen felhozott vádjait, mivel Budapest a külföld pornografiájának lerakódó helye. A hírlapok tultengéséről beszél és kifejti, hogy a javaslatnak célja volt nagyveszméjű, kiváló újságírókat megvédeni a kiadókkal szemben. A magyar sajtó sokat tett a magyar nyelv fejlődéséért, de utóbb jassnyelvű tette.

Barabás Béla: A közigazgatás majd megbírálja!

Vadász Lipót: Az volt a baj, hogy kis újságírók nagy lármát csináltak.

Huszár Károly: Nagy emberek nagy panamákat csináltak.

Vadász Lipót szükségesnek tartja a kolportázs jog megszorítását, mivel az utca a nagyobb, lármásabb lapok terjesztésének szolgálatában áll. A helyreigazítási kényszerről azt mondja, hogy az elengedhetetlen része a javaslatnak. A mai gyakorlatban, amely vád ma a ciceró betű köntösében diszlik, azt holnap apró betűs helyen, szerényen cáfolják meg. Ajánlja a javaslatot elfogadásra.

Balogh Jenő igazságügyminiszter szólal fel. Rövidnek tartja azt az időt, hogy reflektáljon a tárgyalás folyamán elhangzott beszédekre, hisz az ellenzék részéről több mint ötven képviselő beszélt. Meggyőződése, hogy a sajtó cinesen ravatalán... (a miniszter itt lelkesen veri a padot.)

Barabás Béla: Aki haragszik, annak nincs igaza.

Balogh Jenő igazságügyminiszter hivatkozik **Pollák Illés** egy legújabb beszédére, melyben kifejti, hogy a sajtóreform a közélet szükséglete. Kijelenti, hogy a részletes vita során minden alkalmat meg fog ragadni, hogy az ellenzék által ajánlott módosítások alkalmaztassanak. Kéri a javaslat elfogadását.

Beöthy Pál elnök a vitát bezárja. Következik a szavazás. Az elnök felteszi a kérdést, elfogadja-e a Ház a sajtójavaslatot általánosságban? A többség megszavazta a javaslatot.

Ezután

a részletes vita

következett. A címmel **Polónyi Géza** szólal fel. Miután háromnegyed hat óra van és 6 hosszabb beszédben akar a címmel foglalkozni, kéri a Házat, hogy beszédét holnap mondhassa el.

Tisza István gróf: A címmel? Tessék beszélni. A Ház többsége az elhalasztásra nem ad engedélyt.

Polónyi Géza belekezd beszédébe. Részletesen foglalkozik a javaslat címével, amely nem fedi a javaslat tartalmát.

Beöthy Pál elnök figyelmezteti a szónokot a címhez szóljon és ne a tartalomról. Ehez a Ház nem adhat engedélyt.

Andrássy Gyula gróf: Az istenért, nem kell ehez engedély. (Oriási zaj).

Polónyi Géza tovább beszél. Szerinte a cím nem helyes, mert a javaslat nem „törvényjavaslat a sajtóról”, hanem „törvényjavaslat a sajtótörvény módosítása iránt.” Részletesen kifejti ezt és ajánlja a cím megváltoztatását.

Beöthy Pál elnök figyelmezteti a szónokot, hogy szorosán a tárgynál maradjon.

Polónyi Géza: Én önökkel nem vitatkozom. Kidobadni nem hagyom magam.

Balogh Jenő miniszter szólásra jelentkezik.

Szmrecsányi György: Ez a maguk lojáltságuk.

Elnök **Szmrecsányi Györgyöt** és **Justh Jánost** rendreutasítja, majd a mentelmi bizottságnak kéri kiadni.

(Napirendi vita.)

Elnök napirendi javaslatot tesz. Indítványozza, hogy a Ház holnap délelőtt tíz órakor ülést tartson és a napirenden a sajtójavaslat részleges tárgyalása legyen.

Andrássy Gyula gróf a napirendi indítványt nem fogadja el. Reflektál **Tisza** ma elhangzott válaszára és kijelenti, hogy a miniszterelnök oly erős nyilatkozatot tett oly férfiról, mint **Désy Zoltán**. A miniszterelnök úgy látszik helyesli elődjének, **Lukács László**nak eljárását.

Tisza István gróf miniszterelnök kijelenti, hogy a míg a parlamentben csak panamákról hall az ember, nem lehet csodálkozni, ha valaki kijön a sodrából.

Elnök napirendi indítványát a többség elfogadja. Az ülés fél hétkor ér véget.

VÁROS ÉS MEGYE.

Megfelebbezett közgyűlési határozat.

Arad város legutolsó közgyűlésén elhatározta, hogy a gépüzemigazgatói állást betölti és megbizta a polgármestert, hogy a pályázatot írja ki. A közgyűlésnek ezt a határozatát azonban nem lehet végrehajtani, mert ma **Fényes Dezső**, **Szabó Albert**, **Krenner Miklós dr.**, **Nyári Albert**, **Berta Titusz** és **Szántay Béla** megfelebbezték a belügyminiszterhez. Elmondják mindazt, amit **Fényes Dezső** a közgyűlésen az igazgatói állás megszüntetése mellett elmondott és azt kéri, hogy semmisítse meg a miniszter a közgyűlés határozatát és **Fényes** indítványa értelmében mondja ki, hogy mindaddig, míg a város nem lesz a vízművek, vagy egy villamosvasut tulajdonosa a méraöki hivatalba beosztott gépészmérnökkel vezeteti az autóbussz üzemét.

Felmentett szocialista szónok.

— Mit mondott az aradi népgyűlésen Klárik Ferenc? —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad január 22.

A múlt év tavaszán a magyarországi szocialdemokrata párt általános sztrájkot hirdetett, mely azonban a legutolsó pillanatban váratlanul elmaradt. Március kilencedikén az aradi szocialdemokrata párt népgyűlést rendezett, melynek hivatalos szónoka, Klárik Ferenc, a központ kiküldötte közölte azokat az okokat, amelyek a pártvezetőséget arra bírják, hogy a tömegsztrájkot elálljon. Beszéde közben az aradi rendőrség hivatalos jelentése szerint azt állította, hogy a Désy—Lukács pörben Baloghy György, a budapesti büntetőtörvényszék elnöke felkereste Lukács László akkori miniszterelnököt s kérdést intézett hozzá, hogy a politikai bűnpörben megengedheti-e a bizonyítást s Lukácstól tagadó választ kapott.

E kijelentés miatt Baloghy György az igazságügyminiszter felhatalmazására hatóság előtti rágalmozás miatt feljelentést tett Klárik ellen, akit a letolytatott vizsgálat alapján az aradi törvényszék vád alá is helyezett.

Klárik ügyét ma tárgyalta az aradi kir. törvényszék. A tárgyalást Bittó József kir. táblabíró vezette, a vádat Szokolczay Lajos dr. vezető kir. ügyész képviselte.

A vádlott, Klárik Ferenc 44 éves róm. kath. vallású munkásbiztosító pénztári fogalmazó kihallgatása előtt még a következő nyilatkozatot olvasta fel és kérte jegyzőkönyvbe venni:

— Mint szocialdemokrata cselekedeteim és szavaim néha talán nagyon súlyos következményeit is mindig férfiasan viseltem, kijelentéseimet letagadni nem szoktam. Ezek előrebocsájtása után kijelentem, hogy én nem mondtam azt Baloghy György törvényszéki elnök úrról, hogy ő a Désy-pörben a kormányelnököt megkérdezte az iránt: szabad-e a bizonyítást elrendelni? Én a gyűlésen Lukács Lászlót jellemeztem egyedül súlyosan, kritizálván politikai működését, mely jellemzésbe e pörben való szereplését is beleillesztettem. De Baloghy Györgyre vonatkozólag sem az inkriminált kifejezéseket, sem semmi olyant, amiből gyanu háramolhatnék rá, nem mondtam. Épen ezért azzal szemben, akit sérteni nem akartam, még azt sem akarom, hogy nevémmel, vagy nekem imputált ténnyel kapcsolatban gyanusítottnak érezze magát, amiért is készséggel kijelentem, hogy ha akaratom és tudtomon kívül Baloghy György urat megsértettem, ezért tőle bocsánatot kérek.

Miután az ügyész a vádat a nyilatkozat után is fenntartotta, Klárik vallomásában kijelentette, hogy az inkriminált kifejezést beszédeben nem használta, hanem azt mondta — amint azt a lapok előzőleg meg is írták — hogy Lukács miniszterelnök felkereste Baloghyt és ügyében informálni akarta, hozzáfűzte azonban ehhez a kijelentéshez, hogy a független magyar bíróságot még a miniszterelnök sem tudja befolyásolni.

Bittner Róbert rendőrkapitány, aki a népgyűlésen a rendőrhatalom képviselőjében volt jelen, határozottan emlékszik, hogy Klárik a következőket mondotta: „a Désy pörben Baloghy György elnök elment Lukács miniszterelnökhöz és megkérdezte tőle, hogy szabad-e a bizonyítást elrendelni, a miniszterelnök azonban azt válaszolta, hogy nem!” A jegyzőkönyvet a népgyűlésen Probst Béla azóta elhunyt

napidijas rendőrségi díjok vezette, akit utasított, hogy az inkriminált kifejezést szószertint jegyezze fel. Probst azonban „konfuzus” ember volt, aki másnap jegyzetei után nem tudta a jegyzőkönyvet leírni s így azt ő — Bittner — szerkesztette meg emlékezete után.

Strengár-Demián Száva párttitkár, Sulik Kálmán hírlapíró és Marót Sándor hírlapíró tanuk határozottan emlékeznek rá, hogy Klárik beszédeben azt mondotta, hogy Lukács kereste fel Baloghyt és nem fordítva.

A vád és védbeszéd után a bíróság tanácskozássra vonult vissza, majd tíz perc múlva Bittó elnök kihirdette az ítéletet: a bíróság Klárikot bizonyítékok hiányában felmentette. Az indokolás szerint a vád tanuja maga állította, hogy Probst, aki a rendőrség jegyzőkönyvét vezette „konfuzus” ember volt s a jegyzőkönyvet nem gyorsírói feljegyzés, hanem saját emlékezete után másnap állította össze. Ha Klárik azt mondotta volna, hogy Baloghy kereste fel Lukácsot, azt a jelenvolt újságírók mint novumot, mint új szenzációt feltétlenül megírták volna. Az ítélet ellen az ügyész felebezett.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Háromezer új váltópör.

— A múlt év gazdasági képe a járásbíróságok előtt. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, január 22.

Most készült el az aradi királyi törvényszék területén működő járásbíróságok 1913. évi ügyforgalmának statisztikája. A statisztika az ügyforgalom megnövekedését mutatja, s visszatükröződik benne az elmúlt szomorú esztendő gazdasági válsága, amit a legélelkebben kifejez az, hogy az idén háromezernél több váltókeresetet adtak be a törvényszékhez, mint a múlt évben. De nemcsak a sommás, hanem az egyéb perek száma is jelentékenyen megsaporodott.

A gazdasági viszonyokkal összefüggésben álló perek közül 7564 váltópör, 261 kereskedelmi pör került a törvényszék elé, amely ebben az évben 8076 telekkönyvi ügyet intézett el. Huszonkét esetben rendelte el a törvényszék csőd megnyitását. Sommás felebbviteli ügy 925 került tárgyalásra.

Az aradi, borosjenői, kisjenői, máriaradnai, kőrösbükényi, nagyhalmágyi, magyarpécskai és világosi királyi járásbíróságokhoz összesen 18770 sommás pör érkezett az elmúlt évben. Végrehajtási ügy pedig 10628 került a járásbíróságok elé.

§ A polgármester rágalmozója. Néhány héttel ezelőtt az aradi Munkás Otthonban népgyűlés folyt le, melyen Kappner József munkásbiztosító hivatalnok beszédet tartott, melyben a város vezetőségét bírálta és Varjassy Lajos polgármesterről azt állította, hogy visszaél a polgárok bizalmával. A polgármester, miután az ülésről hiteles feljegyzések vannak, feljelentést tett az aradi kir. ügyészségnél Kappner ellen rágalmozás miatt. A rendőrség tegnap hallgatta ki Kappnert, ki a régi jó metódus szerint tagadta az inkriminált kijelentést. Az ügyészség mindazonáltal folytatja ellene a vizsgálatot.

§ Az ügyvéd kötelessége címen a múlt év március 2-án Lengyel Gyula dr. cikkét irtunk, amelynek adatai, mint azóta meggyőződünk, téves információk alapultak.

§ A vízvezetéki zárgondnoki állás betöltése. Mészáros Dániel törvényszéki bírónál ma adta be az aradi vízvezetéki társaság képviseletében Mandl Vilmos dr. az általa a zárgondnoki tisztségre ajánlottak írásbeli nyilatkozatát arról, hogy négyezer korona évi tiszteletdíjért vállalják a zárgondnoki teendőket. A bíróság ugyanis január elején Jegessy Károly dr. tiszti főügyész kivására arra kötelezte a vízvezetéki társaságot, hogy igazolja a javaslatba hozott Finta Sándor mérnök, Dömötör Bertalan mérnök, Mellinger József villamosgyári igazgató, Simonffy Aladár fa és fémipariskolai tanár csakugyan hajlandók a zárgondnoki tiszteletdíjjal elvállalni. Ma azután Mandl dr. Finta Sándor és Simonffy Aladár oly értelmű nyilatkozatait bemutatta. A zárgondnoki kinevezés sora ezzel még nem dőlt el. Jegessy Károly dr. tiszti főügyész ma is a leghatározottabban követelte, hogy a város érdekében a város részéről ajánlott Koromzay Frigyes Acsev. műszaki igazgatót nevezze ki a bíróság a vízvezeték zárgondnokává. Már az előző tárgyaláson megtette a város jogi képviselője észrevételeit a vízvezetéki társaság javaslatára és rámutatott arra, hogy a négy zárgondnok jelölt közül csupán Mellinger József igazgató szaktudása ellen nem emel kifogást, de őt villamosgyári elfoglaltsága nem teszi alkalmassá a zárgondnoki teendők ellátására. Ma azonban Mandl Vilmos dr. már csak Simonffy és Finta ajánlatait tartotta fenn és így a törvényszék választására ajánlott jelöltek közül egyedül Koromzay Frigyes Acsev. igazgató bír azzal a képesítéssel, amelyet a város érdekében az új vízvezetéki zárgondnoktól kívánhatnak.

§ Csőd. Az aradi törvényszék Törley József és társa cég kérésére Marosi Gerson volt aradi kávé ellen elrendelte a csődöt s tömeggondnokul Lányi László drt rendelte ki. Törley követelése 13,000 koronát tesz ki. A csődbejutott kávé hosszabb ideig egyezséggel bízta a céget, de miután kávéháza tegnap más tulajdonába ment át, Törleyék ügyvéde, Steinitzer Pál dr. ma megkérte a csődöt. A csődvagyont a lefoglalt ingók, italok, kávéházi berendezés képezi, amelyek összesen körülbelül 40,000 koronát érnek. A passzív 50—60,000 korona, amelyben nem szerepelnek a legnagyobb tartozástételek, miután a butorok, és evészkészletek tulajdonjogát a gyárosok fentartották.

§ Alaptalan vád. Egy erdővédelmi ügyletből kifolyóan a Milkó Vilmos és fiai szegedi fakereskedő cég az elmúlt évben bünygyi feljelentést és polgári pört tett folyamatba Serbán Szilárd kőrösbányai nagybirtokos ellen. A bünygyi eljárást a dévai törvényszék vádtanáosa megszüntetvén, Serbán Szilárd a nyilván alaptalan és rosszhiszemű feljelentés miatt hamis vád büntette címen bünygyi eljárás megindítását kérte a Milkó Vilmos és fiai cég beltágjai és cégvezetője ellen. A dévai kir. ügyészség a vád képviseletét elvállalván, 4382—918. szám alatt vádiratot adott ki Milkó Ferenc, a cég beltágja és Stern Gyula a cég kőrösbányai erdőkezelője ellen, előbbit mint tettést, utóbbit mint bűnségét vádolván meg a hamis vád büntetével. Benkes János a Milkó cég koronatanuja ellen pedig hamis eskü büntette miatt a nyomozást elrendelte. A polgári pörben a dévai kir. törvényszék elutasította a Milkó céget a keresetével és őt összesen 10,000 korona pörköltség viselésére kötelezte.

§ Zsarolásért elítélt zuglap szerkesztő. Budapestről jelentik: Péterfi Gyula, az Idő című időségi zuglap szerkesztője 1912. nyarán ötszáz korona erejéig meg akarta zsarolni jánosi Engel Gyulát és fiát, jánosi Engel

Auréli. A budapesti büntetőtörvényszék Füzes-séry táblabíró elnöke alatt ma foglalkozott az ügyel, melynek során az ügyészség Péterfit kétféle zsarolás büntetvével vádolta. A perbeszéd elhangzása után a törvényszék a vádlottat egy évi szabadság vétségében büntetésnek mondta ki és hat havi fogságra ítélte, melyből két napot a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek mondott ki. A védő az ítéletet megfeleltette.

Jogtudósok — rendőrmundérban.

(Képek az aradi rendőrvizsgálóról.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, január 22.

A közönség képzeletében még mindig úgy él a rendőr, mint husz évvel ezelőtt: még most is Mihászna Andrásnak tekintik. A legtöbb ember azt hiszi, hogy a rend éber órák egyéb dolga sincs, mint kiállni a placera, szemlélődni, diskurálni, a falujabeli leányzókkal viccelődni s mindezt nagyszerű fizetés dukál neki. Aki a ma délután Aradon megtartott rendőrvizsgán megjelent, annak teljesen megváltozott a véleménye a rendőről. Ma a rendőrnek — sok-sok tulzással szólva — annyit kell tudni, mint valami jogtudós, mondjuk: mint valami falusi jogtudós. Ezelőtt bizony elhanyagolták a rendőroket a vidéki városokban és ők a gorombáskodást mindennél jobban értették. Egy év óta állandó rendőriskolák vannak Aradon és minden új legény olyan oktatásban részesül, hogy a gyakorlati jogtudományokat elsajátítja és különb fogalmait vannak a jogról, mint akárhány hivatalnoknak. Greén Nándor rendőrfőkapitány honosította meg itt a rendőriskola nagyszerű intézményét, amelynek Vida Vilmos rátermett és temperamentumos rendőrfelügyelő a parancsnoka.

Tegnap és ma folyt le Aradon a rendőrvizsgálat, amelyen két altiszt és vagy negyven rendőrvett részt. A két altiszt: Kiss András és Fodor József őrmester kitűnően feleltek a kérdésekre és megkapták az őrmesteri képesítést. Fodor, aki még csak két hónapja van az aradi rendőrség kötelékében, nem mindennapi képességeket árul el. Négy nyelven beszél és már annyira vitte, hogy ő lett a rendőrök egyik oktatója, az oktatás vezetése azonban továbbra is Vida Vilmos kezében marad. A ma délután 4 órai rendőrvizsgán, amelyet a városháza egyik földszinti termében tartottak meg, jelen voltak: Greén Nándor főkapitány, Berecz Ferenc rendőrkapitány, a bűnügyi osztály vezetője, Kovács Antal rendőrhadnagy, Grumáz László dr. rendőrfogalmazó, Vida Vilmos és Feneschán János rendőrfelügyelők. A vizsgáló bizottság mint valami hadi törvényszék helyezkedett el a zöld asztal mellett és két oldalra ültek le szép sorban a drukktól kissé sápadt, de pedánsan tiszta vizsgázók, huszan. A mostani rendőrök csaknem kivétel nélkül derék, rendes emberek.

— Valamennyien vidékiek ezek — mondta Greén. — Aradit nem vennék fel, mert Aradon csak azok akarnak rendőrszolgálatra jelentkezni, akik azt hiszik, hogy ez a legkönnyebb szolgálat a világon. A mostaniak csaknem kivétel nélkül kiszolgált katonák és a nép fiaiból kerültek ki. Az a legjobb rendőrszolgálat.

A vizsgázók közül az első egy sovány arcu értelmes tekintetű alacsony rendőr. Olyan pompás feleleteket ad, hogy bizonyosan megkapja az altiszt csillagokat. A rendőrfelügyelő kérdésére elmondja szépen, egymásután, hogy mi az a rendőrszolgálat? Azután disztingvál a bekisérés és az előállítás között.

— Bekisérhető azon egyén, akit például valamely bűncselekményen tetten értem, de előállítani valakit saját érdekében is lehet. Ha például valakit üldöznek, valaki eltévedt, vagy valaki örült, azt saját érdekében kell előállítani. Előállítani lehet a közrend és közbiztonság érdekében, vagy valamely gyanus egyént.

— Mik a bűncselekményt kizáró okok?

— Hatfélék. Ezek között szerepel a siketnemaság is.

— Mi az a ténybeli tévedés?

— Ha valaki nem tudja, hogy bűncselekményt követett el. Ha egy testvérpár közül a nő eltűnik és sok év múlva összeházasodik férfitestvérel és nem ismerik föl egymást s házasságra lépnek, ez nem büntetendő, mert ténybeli tévedés áldozatai.

— És mikor lehet büntetlenül embert ölni?

— Végső szükségből. Mondjuk például, ha egy vonaton utazók életét meg lehet menteni akkor, ha a vasuti szerencsétlenséget előidézni akaró egyént a mozdonyvezető agyonlővi, akkor a mozdonyvezető nem büntetendő, mert végszükségben cselekedett.

— Mi a közbiztonság elleni kihágás?

— A koldulás, a csavargás, a tilos visszatérés.

— És hogy állunk a csavargással?

— A csavargó törvény megváltozott. Az 1913. évben hozták a csavargó törvényt. Ez abban különbözik a régi csavargó törvénytől, hogy amíg a régi törvény értelmében csak azokat lehetett büntetni, akiknek se lakásuk, se foglalkozásuk nem volt, addig az új törvény azt is bünteti, akinek lakása van, de semmivel se foglalkozik.

— A nők által kitartott férfiak büntetendők?

— Igen, azokat a csavargó törvény értelmében a járásbíró bünteti, mint dologkerülőket.

Azután Greén kérdéseire elsorolja a vizsgázó, hogy hányféle tettes lehet a bűncselekménynél, majd pedig a városi szabályrendeletek utvesztőjében bolyong, de oly ügyesen, hogy mindig kitál a labirintusból. A cséplőgépek kezeléséről, az azoknál alkalmazandó óvintézkedésekről, a kívándorlásról, az autók közlekedéséről, a bérkocsikról oly pedáns feleleteket kapunk, hogy igazán meglepő.

Azt is megtudjuk, hogy a bolti ernyőnek a földtől legalább két méter magasságban kell lenni, a cégtáblának pedig 3 méternyi magasságban. A vizsgázó azt is tudja, hogy a hernyózást minden év március 15-ig be kell fejezni. Ha a kerttulajdonos nem hernyóztat, elvégzi a hatóság, de a büntetés ekkor nem maradhat el. Arra is választ kapunk, hogy valamely őrszem éjjel sürgős bűncselekmény esetén hol veheti igénybe legjobban a telefont?

— És ha gyilkosság történik, mit tesz?

— Az első kötelesség meggyőződni arról, hogy a megtámadott egyén él-e? Ha él, intézkedem orvosi segélyért, ha nem él, megbizok valakit, hogy azonnal telefonáljon a rendőrségnek s addig nem mozdulok el a holttest mellől, amíg rendőrtiszt nem jön, mert ha otthagynom a hullát, valaki esetleg eltünteti a bűnjeleket.

Barta azután a szerelem-leányok életéről mond el szükséges tudnivalókat. (Megjegyzendő, hogy itt nem tudott teljesen kielégítő válaszokat adni.)

Az autókrol megkérdezték tőle:

— A számon kívül mi kell még az autóra:

Rövid gondolkodás után kijelenti:

— Ezt nem tudom.

— Na, fiúk ki tudja? — szökt a főkapitány.

Az élénken figyelő rendőrök közül nyolcan állottak föl és szinte egyszerre felelték:

— A számon kívül forgalmi engedély kell.

Az alá Vilmos bajszu Nagy Károly először rövid előadást tartott a jogszabályokról, azután a büntettek elkövetésének módjairól s a fő- és mellékbüntetéséről.

— Mi a mellékbüntetés?

— Lehet pénzbüntetés, politikai jogvesztés, vagy hivatalvesztés. A politikai jogfosztás az, ha az ember nem szavazhat.

— Ez a büntetés kikre nem terjedhet ki?

— Az uralkodóház tagjaira, konzulokra és idegen honosokra.

— Mi az a területen kivüliség?

— Az az idegen uralkodóház tagjaira vonatkozik. Őket hazánkban nem lehet felelősségre vonni, de a kísérő személyzetet, ha magyar honos, meg lehet büntetni.

— Beszél még arról, hogy a csődbenlévők üzletére miképpen kell vigyázni. Elmondotta pontosan, hogy a Szabadságtéri, Tökölitéri, Kossuth-utcai, Boros Béni-téri őrszemeknek hol van a találkozási helyük a különböző órákban.

— Hogyan kell viselkedni akkor, ha valaki szolgálatközben a rendőrhöz kérdést intéz?

— Katonásan tisztelegni kell, udvariasan, de nem megalázkodva, komolyan és tisztességtudóan meg kell adni a felvilágosítást. Gorombáskodni tilos.

Berecz kapitány a következő fogas kérdést tette fel:

— Ha hajnalban valaki az utcán azt mondja magának, hogy az utcán haladó újságárustól kobozza el a lapot, mert abban róla sértő cikk van, mit tesz akkor?

A vizsgázó erre nem tud felelni, amire aztán megmagyarázzák neki, hogy újság elkobzáshoz, vagy lefoglaláshoz csak a vizsgálóbírónak van joga.

— Mit tud a cselédekről? — kérdezik Ujj Istvántól.

— Ha a cseléd helyben van, csak kapuzásig maradhat ki. Azontul csak a gazdája irásbeli engedélyével maradhat el hazulról. Cselédbálat éjjelre nem szabad engedélyezni. Más magános nők egész éjjel is kint lehetnek az utcán.

— A járdáról beszéljen.

— A járdának állandóan tisztának kell lenni. Az ablakon szőnyeget, vagy porrongyot nem szabad kirázni; ez egészségi szempontból is tilos, mert a bacillus az utcai járókelőkre hullhat.

— A személyazonosság igazolására milyen igazolvány való?

Ujj hallgat.

— Na, — mondja Greén — hát maga például egy idegentől elfogadná igazolásul mondjuk az Autonóm Katolikus Kör által kiállított igazolványt?

— Nem — feleli a jelölt — csak azt fogadom el, amin hatósági pecsét van.

Miután a különböző vásári szabályzatokról adott felvilágosítást, megkérdezték tőle:

— Milyenek kell lenni a rendőri jelentésnek?

— Szigoruan tárgyilagosnak és igazságosnak.

... Nos, szigoruan tárgyilagos és igazságos ítélettel megállapítható, hogy a rendőrök felelősségből okosság és fegyelmesség sugárzik ki. Ha a gyakorlatban is követik a ma hangoztatott elveket, akkor az aradi lapokból eltűnik ez a cím: Rendőri brutalitás. (B-r.)

Az ARADI KÖZLÖNY teleki álmái:

Szerkesztőség (éjjel-nappali) — 357

Szerkesztőség (csak éjjel használható

mellékállomás — — — — — 151

Kiadóhivatal és hirdetés osztály — — — — — 151

Nyomda — — — — — 151

„Tíz koronás jóakarát“.

(Egy aradi adótiszt feljelentése)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, január 22.

Arad város adóhivatalában a múlt év júniusától november végéig napidijas alkalmazásban volt Román Domokos ara i fiatalember. Román — mieőtt hivatalából elbocsátották, de azután is több adóhivatali tisztviselőnek elmesélte, hogy őt közvetlen felettese Sztupár Antal adótiszt üldözte ki hivatalából. Elmesélte, hogy Sztupár havi tíz koronát követelt tőle az adóhivatali teendőkre való beoktatásért és a Román munkájában előforduló hibák kiigazításáért. Mikor Román a tíz korona fizetését beszüntette, az adótiszt felebbvalóinál befejeztette és elcsapatta őt a hivatalból is.

Ezek a vádaskodások eljutottak Sztupár Antal füléhez is, aki ügyvédje Dani Pál dr. útján még novemberben rágalalmazásért feljelentette a királyi ügyészségnél az elbocsátott napidijast. Az ügyészség hivatalból üldözendő rágalmazás miatt nyomozást rendelt el Román Domokos ellen és az ügyészi utasításra az aradi rendőrség bünyügyi osztályán most hallgatták ki a szokatlan hivatali eset tanuit. A volt napidijas rágalmozó állításait kihallgatása alkalmával is fentartotta.

— Csak díjtalan napidijas voltam az adóhivatalban, de pénzem volt, mert feleségemnek jövedelmező női divatterme van Aradon. Sztupár állandóan kifogásolta munkámat és végül azt ajánlotta, hogy fizessek neki havonta tíz koronát, ezért helyrehozta hibáimat a hivatalos munkában. Erről írásban is megegyeztünk, de az írást visszaadtam később Sztupárnak. Állásomból Sztupár intrikájára bocsátottak el, mert a megállapított összeg fizetését beszüntettem.

Román tanukra is hivatkozott és felesége, sógora, valamint a divatterem egyik alkalmazottja megerősítették azt a vallomását, hogy írott szerződést mutatott odahaza a Sztupárnak ígért havi tíz koronáról. A többi tanuk — a városi adóhivatal tisztviselői és napidijasai — szintén csak Román elbeszéléséből tudnak a különös megegyezésről és azt hangsúlyozzák, hogy kiváló tisztviselőnek ismert Sztupárról nem hihető el az, amit az elbocsátott díjnok hirdetett róla.

MULATSÁGOK

(—) A francia tánc klasszikus gyöngyeit fogják bemutatni az aradi Polgári Jótékony Nőegylet február hetedik estélyén. A tizenöt, tizenhat, tizenhetedik század francia tánckulturájának eredeti és pompás kreációit viszi a színpadra Mazzantini mester az aradi szereplőkkel, korhű jelmezben, teljesen stílusos és korhű zenével, egyszóval csak a táncot tekintve is, igazi fényében és pompájában fog ragyogni tizenötödik Lajos udvara. Annyit elárulhatunk hogy a sok-sok szenzációs attrakciókon kívül meglepetésben is részesül a közönség. Egy nagyszerű, magas zenei nivón álló, csupa hangulattal teli nyitány készül és a komponistája az aradi uri társadalomnak egy ismert férfija, aki — a nevekkel még várjunk — maga fogja szerzeményét eldirigálni a Polgári Jótékony Nőegylet estélyén. Hogy máris, micsoda példátlan érdeklődés nyilvánul meg a február hetedik estélyiránt, annak jele az, hogy bizony a Scherhag cég részéről szíveségből átvett jegyek nagy része elkelt és már új jegyesoportokat kellett szállítani.

(=) A kereskedelmi utazók estélye. Ez idény legjobbnak ígérkező hangversenyét rendezik az aradi kereskedelmi utazók január 31-én a kulturpalota nagytermében. A már közölt műsor oly nagy érdeklődést váltott ki, hogy a rendezőség jónak látta a jegyek árusítását már most megkezdeni. A jegyek árát 5, 4, 3 és 2 koronában szabták meg. Erkölyjegy első sorban 5 korona, a többi helyeken 2 korona. Jegyek Bársony Andor (Szabadság-tér), Keppich Zsigmond (Neuman-palota) és Turul cipőraktár (Minorita-palota) üzleteiben kaphatók. Az estély esetleges tiszta jövedelmét az utazók és ügynökök özvegy és árva-alap javára fordítják és ép ezért felülfizetéseket köszönettel fogad a rendezőség.

Elhalasztották a román komité tárgyalásait.

(Ujabb tanácskozások a miniszterelnökkel)

Fővárosi tudósítónktól.

Budapest, január 21.

Általánosan azt hitték a beavatott politikai körökben is, hogy ma estig befejezi a Budapesti ülésező román komité a Tisza István gróf miniszterelnökkel folytatott tárgyalások fölött a tanácskozást és a megegyezést, vagy mint a komité mondja, a rezolúció meghozatala megtörténik.

A külsőségek, a nap eseményeit kívülről látók megfigyelései is azt mutatták. A komité tanácskozásairól természetesen semmi sem szivárgott ki, csak azt lehetett megállapítani, hogy délután negyed öt órakor megjelent a Házban Maniu Gyula, Braniste Valér és Mihályi Tivadar, a román nemzeti bizottság hármas bizottság tagjai és kihivatták az üléstemből Tisza István gróf miniszterelnököt. A három vezetőférfiu átnyujtotta a román komité aláírásával ellátott jegyzőkönyvet.

Este hét órakor, a képviselőház ülése után a kabinet Tisza István gróf elnöklete alatt rendezet heti minisztertanácsot tartott, melyen folyó ügyeket tárgyaltak. A jegyzőkönyvet Drasche Lázár vezette. Elterjedt csakhamar az a hír, hogy a minisztertanács kizárólag a román paktummal foglalkozott.

Ez azonban nem bizonyult igaznak, mert kitünt, hogy a komité ma este váratlanul tíz napra elhalasztotta tanácskozásait. A mai nap folyamán folytatták a tanácskozásokat és délután a parlamentbe azért jelentek meg a hármas-bizottság tagjai, hogy a miniszterelnökkel tárgyaljanak. Elmondották ugyanis neki, hogy több kérdésben a bizottság nem látott tisztán és szükségessé vált, hogy újabb felvilágosítást kérjenek. A miniszterelnök részletes felvilágosítást fog adni a bizottságnak és addig a tanácskozás folytatása halasztást szenved.

A román komité ma este a következő kommunikét adta ki: A román nemzeti párt végrehajtó bizottsága huszadikán és huszonegyedikén részletesen tanácskozott, a román nép és az államhatalom közötti normális viszony lehetővé tétele céljából folytatott megbeszélések egész anyagáról. Tárgyalás közben szüksége merült fel annak, hogy a miniszterelnöktől különböző felvilágosításokat kérjenek. A végrehajtó bizottság tagjai a felvilágosítások beszerzése céljából a miniszterelnökkel érintkezésbe léptek és a kért felvilágosításokat legrövidebb idő alatt megkapják. A végrehajtó bizottság tagjai csak azután ülnek össze a végzés meghozatala céljából. A komité tagjai diszkrecióban tartják a tanácskozás részleteit.

Politikai körökben úgy tudják, hogy a mai eredmény sem optimisztikus, sem pesszimistikus következtetésre okot nem szolgáltat.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Péntek: *Katonadolog*, operette.

Szombat: *Katonadolog*, operette.

* A színház jelentései. A *Katonadolog* egész héten. Eddigélé ötször került színre Béli—Mérci—Zerkowitz látványos, nagy operettje, a *Katonadolog*, amely hatalmas, impozánsan nagy sikert aratott. Épen erre a példátlanul álló, nagy sikerre, a közönségnek erre az óriási mértékben megnyilvánult tetszésére való tekintettel, a színház igazgatósága egész hétre kitűzte a *Katonadolog*-ot, Zerkowitz operettjét.

Vasárnap délután A mozikirály kerül színre, az eredeti mozifelvételkel.

Nagy kabaré a színházban. Szinte csodálatosan nagy sikert aratott a színház igazgatóságának az az érdekes és minden tekintetben jól sikerült ötlete, hogy egész estét betöltő kabaréelőadást rendez. Az eddigi előadások sikerén felbuzdulva, az igazgatóság hétfőn nagyszabású kabaré-előadást rendez. Ezen a minden ízében művészi estén a Nagy Endrekabaré és a Royal Orfeum legkiválóbb slágerszámait kerülnek színre s ezenkívül pompás, apró bohóságok.

Mária Antónia, Szomor Dezső hatalmas, nagykonceptiójú drámai munkája lesz az aradi színház legközelebbi nagy slágerje. A nagyszabású drámából napok óta szorgalmasan folynak a próbák Beregi dr. rendezése mellett, Mária Antóniát Keszterné, XVI. Lajost Várnay játssza.

* Edison kinetofonja Aradon. Az idén a vidéki direktorok nem jutottak olyan feltétlenül mágnesszerű Lehár-operetthez, mint az ez-előtti években, jött tehát egy másik szenzáció: a kinetofon. Aradon régen volt oly nagy tömegeket mozditó érdeklődés, mint a kinetofon-előadások iránt. A jegyek, amelyek Weisz Leonál kaphatók, a legnagyobb részükben elővételben máris elkelték, fokmérőjeként annak a fejlett kulturérzéknek, mely Arad nagyszerű közönségét jellemzik. A kinetofon előadások január 26-án és 27-én, hétfőn és kedden lesznek a kulturpalotában és pedig 26-án és 27-én este félhétkor és félkilencor egy-egy előadás, míg 27-én délután 5 órakor is lesz előadás, főként az aradi ifjúság meg a vidéki közönség részére, amely így még az est folyamán haza is utazhat. A jegyek már csak korlátolt számban 1, 2, 3, 4 és 5 koronaért kaphatók Weisz Leonál.

* A király — utoljára. (Az Apolló nagy slágere.) Ép úgy, mint a premier napján, ma is óriási érdeklődés mutatkozott az Apolló-színház nagy slágere iránt. A közönség, amely tudatában van A király klasszikus filmjének kulturális eseményével, zsufolásig megtöltötte az Apolló nézőterét minden előadáson s műélvezettel gyönyörködött abban a csodás játékban, amelyet Bassermann Albert, a drámai színésznek ez a ragyogó nevű szuverénje nyújt. Bassermann alakítása mélyen belemarkol az ember lelkébe s különösen megrázóan tragikus az a jelenés, amikor az öreg színész fiatal felesége után a kisleányát is elveszti. Alig marad szem szárazon és ezeket a könyeket nem a hatásvadászó színészet, hanem a tiszta művészet csalta ki az emberi arcokra. Holnap, pénteken kerül utoljára vetítésre A király örökbecsű filmje, amelyet megnézni szinte kötelessége minden kultürembernek. 4256

* **A lejtőn.** (Az Uránia mai ujdonsága.) A szokott sablontól eltérve az Uránia ma egy igazi társadalmi képet mutat be. Egon gróf nővére elől ellopja a nászajándékot, hogy azzal Tifinek, barátjának kedveskedhessen. A lo-pásra rájönnek, a fiatal ur Amerikába vándorol. Ott vasszorgalommal és munkával az új világ legelső orvosa lesz. Ezalatt Ilse grófnő súlyos beteg lesz és Egont, a világhírű tanárt hívják betegágyához. A két testvér felismeri egymást, de anyjuk előtt csak akkor fedik fel az igazságot, mikor ismét utra kel dicsőségének hazájába. Ez a szűzsé pazar fényvel és mesteri rendezéssel van feldolgozva. Minden részlet ki van emelve s megfelelő környezetbe helyezve. A szereplő művészek is Pathé gárdájának legjavából vannak kiválogatva. A műsört „A szerelem diadala” című drámai jelenet és két igen érdekes humoros kép egészíti ki, úgy, hogy a színház mai premierje biztosan a legnagyobb meglepetést fogja a közönségből kiváltani, mely már megszokta, hogy az Uránia mindig a legjobbat és legújabbat nyújtja közönségének. 3

* **Kerpel kölcsönkönyvtára** számos ujdonsággal bővült. Vidékre is pontos kiszolgálás. A könyvek tiszták. Havi díj K. 140, vagy kötetenként 10 f. Ugyanott *zenemű-kölcsönző is.* 291

* **Az összes könyv- és hangjegy-ujdonságok** Kerpelnél. 291

Megsértett tisztikar.

(A féltékeny földbirtokos haragja.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Temesvár, január 22.

Mult év augusztus havában, a hadgyakorlatok ideje alatt történt, hogy Nickyfalván a Brassói második számú gyalogezred több századát szállásolták el az egyes házaknál. Pfeiffer Antal földbirtokos, kinek házában a harmadik zászlóalj segédtisztje, Kovács főhadnagy szállott meg, nem csinált titkot abból, hogy ez a kényszer-vendégszeretet nincs inyére, Pfeiffer az idegenekkel szemben máskülönben is rettentően gyanakvó volt, mert habár erre semmi oka sem volt, de féltette fiatal feleségét. Nem tekintette azt, hogy tisztel, tehát uri emberrel van dolga, ami azután kellemetlen összeütközésre vezetett. Szeptember első napján, reggel, a brassói második számú gyalogezred harmadik zászlóaljának tisztjei Pfeiffer udvarán gyülekeztek, hogy Kovács főhadnagytól a zászlóalj parancsot átvegyék. Pfeiffer odalépett Bömches Emil lovag főhadnagyhöz és így szólt hozzá:

— Mondja meg nekem, rendben van-e, hogyha én tisztnek lakást adok, az abból iródat csináljon?

A főhadnagy meglepetten végignézett a Kovácsmesteren és ezt felelte:

— Jó uram, hiszen abból önnek semmi kára sem lesz. Az csak természetes.

Pfeiffer dühösen válaszolt:

— Én ma bezártam a lakást és oda többé tiszt a lábát be nem teszi. Ha a tisztnek olyan disznóságot csinálnak, úgy az egy cseppet sem szép.

Simacsek őrnagy mérsékletre hívta fel a földbirtokost. Ez azonban tovább folytatta:

— Én is voltam katona, de ilyen tisztet soha életemben nem láttam. Disznóság, amit az én szobámból csinálnak.

A tiszt erre otthagyták Pfeiffert és jelentést tettek felettes hatóságuknak, mely a hadügyminisztériumtól a bünvádi eljárás megindításához szükséges felhatalmazást kérte. Ezt elnyervén, Pfeiffer ellen becsületsértés miatt panaszt tettek. Ma foglalkozott ezzel az ügygel a temesvári törvényszék. A tárgyaláson a megsértett tiszt képviselőjében Simacsek Ká-

roly őrnagy és Bömches Emil lovag főhadnagy jelent meg. Az elnök megkérdezte Pfeiffert, bünsnek érzi magát. Ez beismerte, hogy ezeket a kitételeket használta: „Én a szobát nem irodahelyiségnek adtam ki és nem engedem, hogy azt tönkretegyék, és bemooskolják. Nem engedhetem meg, hogy az én szobámból disznóolat csináljanak. Disznóság, hogy én nem parancsolhatok a saját lakásomban.” Azt azonban tagadta, hogy a tisztet sértette volna.

Bömches lovag főhadnagy és Simacsek őrnagy vallomásából azonban beigazolást nyert, hogy a tisztet sértette, annak dacára, hogy ezek két ízben is mérséklésre intették. Ezért száz korona pénzbüntetésre ítélte a törvényszék a vádlottat.

Andrényi Károly báró nagy beteg.

(Korányi Sándor egyetemi tanár Aradon.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, január 22.

Arad egyik legnagyobb ipari és kereskedő cégének tulajdonosát és a város gazdasági életének jelentékeny szereplőjét Andrényi Károly bárót, aki hetek óta betegeskedik, holnap reggel orvosa tanácsára egy fővárosi szanatóriumba szállítják, hogy súlyos és makacs belső bántalmain operatív uton segítsenek. A nagybeteg bárót ma Aradon megvizsgálta Korányi Sándor báró egyetemi tanár és kiváló specialista az operációt ajánlotta.

Andrényi Károly báró körülbelül két hónap előtt betegedett meg. Hosszabb idő óta mutatkozó belső bántalmái a tél elején súlyosabbá váltak és december elején a betegség rohamos kitörése ágyba is döntötte a nagy munkabírást, erős embert. A gondos ápolás és orvosi gyógykezelés hamarosan rendbehozta Andrényi báró egészségét és néhány napikénytelen pihenés után ismét átvette üzleti ügyei vezetését. A régi energiával látott munkához, azonban kitűnt, hogy a gyógyulás csak látszólagos, fájdalmas rohamai ismételten megújultak. Háziorvosa Parecz Gyula dr. nyugalmazott kórházigazgató mindjárt a súlyos betegség kitörésénél az operációs beavatkozást hozta javaslatba és ugyanazt a tanácsot adták egy decemberben tartott orvosi konziliumon Parecz Gyula dr., Posgay István dr. és Löwinger Miksa dr.

— Az év végét járjuk — mondta ekkor orvosainak Andrényi báró. — Kereskedő ember vagyok és meg akarom csinálni az üzletem mérlegét. Majd ha ezen túl leszek, akkor beszélhetünk az operációról.

A betegséggel küzdve csakugyan fáradhatatlanul és esodálatos erővel végezte ügyeit Andrényi Károly báró egészen a legutolsó napokig. Közben-közben ismétlődtek a rohamok és a legutóbbi esetben az orvosok, hogy a bárót betegsége komolyságáról meggyőzzék, azt ajánlották: vizsgáltassa meg magát az egyik legkiválóbb specialistával: Korányi Sándor báró egyetemi tanárral.

A budapesti I. számú belgyógyászati klinika vezetője a báró távirati kérésére ma délután Aradra érkezett, megvizsgálta Andrényi Károly bárót, teljesen az aradi kezelőorvosokkal azonos diagnózist állapított meg és a sürgős műtétet javasolta. Korányi professzor még délután visszautazott a fővárosba.

Andrényi Károly báró holnap reggel a gyorsvonattal utazik fel a fővárosba feleségével együtt. A Park-szanatóriumban történik meg a behatóbb klinikai vizsgálat, amelyben

Korányi Sándor báró egyetemi tanáron kívül Winternitz Arnold dr. egyetemi magántanár is részt vesz. A vizsgálat eredményéhez képest döntenek az operáció idejéről.

Nyilvánosságra kerülnek a játékbank ügyei.

— A kijárók proviziói. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Budapest, január 22.

A margitszigeti játékbank botránya ügyében ma újabb fordulat állott be. A közzévélemény, de különösen az érdekeltek, a Forgalmi Részvénytársaság részvényesei még a botrány kipattanása alkalmával élénken követelte: mondja meg az igazgatóság, *hová fordította azt a hétszázhetvenötezer koronát, amellyel nem akart elszámolni, amelyet „diszkrét kiadások” tétele alatt könyvelt el.*

Az köztudomású dolog volt, hogy a részvénytársaság igazgatósága háromnegyed milliót kijáróknak juttatta, de a kijárók neve Kristófyén, kívül nem jutott nyilvánosságra. Egy ideig Mándy Samu nevét is, mint kijáróét emlegették, de a képviselő később úgy a nyilvánosság, mint a képviselőház mentelmi bizottság előtt teljesen tisztázta magát.

A részvényesek egy része azonban sehogyszem tudott beletörődni ebbe a nagy titkolózásba s utóbb már büntető feljelentéssel fenyegettek. A jogos óhajnak végül is kénytelen volt engedni a Forgalmi igazgatósága s közölte egyes nagyrészvényesekkel az adatokat, amelyek így a nyilvánosság elé szivárogtak.

Az igazgatóság elszámolása szerint a hétszázhetvenötezer koronából a legnagyobb összeget, *háromszázötvenezer koronát Kristófy József kapta, aki az engedélyt kijárta.*

Az engedélyezés körül nagy szerepe volt a közmunkatanácsnak, amelynek jóindulatát kerülő uton szerezte meg a Forgalmi igazgatósága. Tolnay Lajosnak, a közmunkatanács elnökének veje, Morvay István százezer koronát, hetvenötezer pedig Radánovics Dániel gyógyszerész, aki sógora Garancsy Mihály miniszteri tanácsosnak, a közmunkatanács alelnökének. A Forgalmi Morvayval és Radánovicsossal kötött szerződése értelmében az összegek fizetése akkor történik meg, ha a közmunkatanács a Forgalmi és a Margitszigeti r. t. közti albérteti szerződést elfogadja és jóváhagyja, hogy a szigeten játékkaszinó állíttassék fel. A közmunkatanács ülésén aztán tudvalevőleg Tolnay Lajos elnök szavazatával a Forgalmi javára billentette a döntést.

Százötvenezer koronát kellett volna a Forgalmi ifj. Tolnay Lajosnak, a közmunkatanács elnöke fiának fizetni, azonban ebből az obligóból kikerült. Az ifjabbik Tolnayt ugyanis „ünneprendezőnek” szerződtette a részvénytársaság öt évre, évi harmincezer korona honoráriummal. A feltétel ennél a szerződésnél is az volt, hogy a Forgalmi szerződése keresztülmenjen a közmunkatanácson. Ezt a százötvenezer koronát azonban nem kell a részvénytársaságnak megfizetnie, mert amikor a játékbank ügyet leleplezték, illetőleg amikor Tisza a játékbank engedélyt megtagadta, az „ünneprendezői” szerződést stornirozták.

A hétszázhetvenötezer koronából még hiányzó százezeret Korniss gróf, a játékbank kiszemelt elnöke és Horánszky Lajos köztosztott meg.

Ezek a nyilvánosságra került adatok, melyekhez még a félhivatalos Bud. Tud. az éj-

szaka folyamán a következőket füzte: Illetékes helyről nyert információ alapján közli a Budapesti Tudósító, hogy az ügy adatait az Általános Forgalmi Részvénytársaság elnöke, Hardegg János gróf átadta a miniszterelnöknek, aki hivatalosan megindította a vizsgálatot és ennek eredményéről be fog számolni a nyilvánosságunknak.

HIREK.

Kifosztott kastély.

(Megfigyelés alatt egy egész község.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Szatmár, január 23.

Izsák Dezső, volt országgyűlési képviselő, szatmármegyei földbirtokos nagyszekeresi kastélyának néhány napja szenzációja van. Az ósdi kuriát szuronyos csendőrök őrzik s az egész község lakossága megfigyelés alá került. Mintegy négy évvel ezelőtt halt meg Izsák Dezső s hatalmas birtokát a nagyszekeresi kastéllyal együtt betegeskedő feleségére hagyta. Az asszony három évig ágyban fekvő beteg volt. 1912-ben követte férjét a nagyszekeresi családi kriptába. A nagy vagyon az oldalági rokonokra szállott, akik közül az egyik, aki közöshadseregbeli ezredes, úgy intézkedett, hogy a kastélyt az ott szolgáló régi cselédek tartsák rendben mindaddig, míg oda valaki be nem költözik.

A cselédek gondjára bízott kastély csakhamar a falu lakosságának kedvelt gyülekező helyévé lett. A cselédek, mint jó házigazdák, szívesen fogadták a falubeli látogatókat s a sáros csizmájú parasztokat végigvezették a kastély perzsaszőnyeges szobáin, hogy csodálják meg a cifra uri lakost. Tegnap aztán a csendőrség kinyomozta, hogy a község lakossága közös egyetértéssel kifosztotta a kastélyt.

Egy házkutatás alkalmával Karvaly Sándor gazdálkodó feleségének ujján vastag gyémántköves aranygyűrűt fedezett fel egy sárközujlaki csendőrmester, Sárközi Sándor. Amikor az asszonyt kérdésre vonta, hogy honnan való a gyűrű, Karvalyné azt válaszolta, hogy az ura hozta a szatmári vásárról. Az őrmester jól megnézte a gyűrűt, melyben három jókora darab briliáns volt és lehuzta az asszony ujjáról. A gyűrűbe olvashatóan volt bevésve Izsák Dezső neve. Karvalyné erre beismerte, hogy a gyűrűt a kastélyból hozta az ura.

— De nemcsak mi hoztunk ám onnan holmit, — mondotta a parasztasszony — hanem majdnem minden ember a faluban.

A csendőrök végigjárták az egész falut és alig volt ház, ahol ne találtak volna a kastélyból elhurcolt holmiból egyet-mást. Egyik gazdálkodónál megtalálták Izsák velencei ötvöztöt aranylácát, másiknál ágyterítőül használt bársony függönyöket, a harmadiknál perzsaszőnyegeket és finom damasztághuzatokat, ott diszlik az ótágu korona. Férfi és női ruhák, csillárok, bronz nippék, feliorék, képek kerültek elő a fehérre meszelt falusi házakból s a csendőrök ezekre rakva vitték el magukkal a bűnjelkeket. A falubeliek azzal védekeznek, hogy ők a kastély őrzésével megbízott cselédség tudtával hozták el a tárgyakat, míg a cselédek azt állítják, hogy ők nem tudtak a tárgyak eltűnéséről. Az eddig összeszedett lopott holmik értéke meghaladja a negyvenezer koronát, de valószínűnek tartják, miután a kastély teljesen ki van fosztva, hogy 3-400 ezer korona értékű holmit elhordtak onnan. A nyomozás most még erélyesen folyik és valószínűleg hónapokig tart, mert Kassára, Pozsonyba, sőt Budapestre is került az árván hagyott kastély kincseiből s a bűnjelkeket lehetőleg mind össze akarják szedni.

— Milyen idő várható? A meteorológiai intézet jelentése. Hideg idő várható, elvélve leginkább délen havazással. — Sürögnyprognózis: Hideg, elvélve csapadék.

— A király vendégei. Bécsből jelentik: Lamoral Albert Thurn és Taxis hercege ez idő szerint feleségével, Margit királyi hercegnővel és legidősebb fiával Bécsben van. A hercegi család 6. felségének a vendége és Schönbrunnban tartózkodik. Thurn és Taxis hercege azért jött Bécsbe, hogy bemutassa a királynak tiát, Ferenc József herceget, aki most lett nagykorú. Holnap a herceg családjával együtt Klotild királyi hercegnő és József királyi herceg meglátogatására Budapestre és Alcsutra megy. József királyi herceg sógora, Klotild királyi hercegnő pedig anyósa Thurn és Taxis hercegnének.

— Sikeres műtét. Az Aradi Közlöny ma megírta, hogy Darányi János tb. főszolgabíró nagybetegen Budapestre szállították. A szimpatikus megyei főtitkár ma délelőtt a Grünwald-féle. Fasor szanatóriumában Winternitz Arnold dr. egyetemi magántanár vakbéloperációt végzett. Az operáció jól sikerült és ha komplikációk nem állnak be, Darányi János 2-3 hét múlva teljes egészségben térhet haza.

— Politikai párbaj. Budapestről jelentik: Csáky Gusztáv gróf és Urmánczy Nándor országgyűlési képviselők ma este nyolc órakor a Fodor féle vivóteremben kardpárbajt vívtak. A párbaj oka egy összeszólalkozás volt, mely a képviselőház mai ülésén történt a képviselők között. Urmánczy Zboray Miklós és Szmercsányi György képviselők utján provokálta Csáky grófot. A párbajban Urmánczy arcán kapott mélyebb sebet, míg Csáky gróf karján kisebb karcolást, melyet be sem kötöttek. Csáky Gusztáv gróf segédei Almássy László és Pongrácz János gróf voltak. A felek kibékültek.

— A katonai előléptetések dátuma megváltozik. Bécsből jelentik: A jövőben a katonai előléptetések — nem mint eddig — szeptember és május hónapokban, hanem január és július havában fognak történni, megfelelően a közös költségvetés új beosztásával.

— Háborús jelek. Berlinből jelentik: A Vossische Zeitung jelenti Konstantinápolyból: A hadvezetőség nagy bevásárlásai azt bizonyítják, hogy minden eshetőségre komoly előkészületek történnek. A benyomás itt az, hogy a helyzet már a végsőkéig kiéleződött, úgy, hogy az összecsapás aligha maradhat el. — Belgrádból jelentik: A Balkán című lap atheni teljesen megbízható forrásból jelenti: A görög minisztertanács elhatározta, hogy táviratilag felszólítja a jelenleg Londonban időző Venizelosz miniszterelnököt, hogy amilyen gyorsan csak lehet, térjen vissza Athénbe. A bolgár csapatelhelyezések Görögországban nagy nyugtalanságot idéztek elő.

— Mégis államköltségen. A francia kormány nagy tiszteletből nem akarja tiszteletben tartani Piquart tábornok utolsó akaratát sem, aki végrendeletében szerényen elhárította magától az állam költségén való eltemettetést. A tábornok hozzátartozói ezt tudatták, de a kormány fáradságot vett magának, hogy célját elérje. Mint ma Párisból jelentik, Dumeque miniszterelnök személyes intervenciójára és tekintettel a parlament határozatára, Piquart elhunyt tábornok családja hozzájárult, hogy a temetés Párisban, államköltségen menjen végbe.

— Az Iparbank választmányi ülése. Az Aradi Ipar- és Népbank igazgatóválasztmányja ma tartotta meg évzáró ülését Szalay Károly elnöke alatt. Az előterjesztett zárszámadások tanúsága szerint az 1913. évi nyereség 581,267 07 korona, mely 27,000—koronával mulja felül az előző év nyereségét. Az intézet a lekötött kihelyezéseit tervszerűleg apasztotta, ellenben emelte a váltótárcát, mely 1.800,000—koronával mulja felül az 1912 évi álladékat. — Váltótárcája december hó 31-én 20.651,453'66 korona. A betétek 104,000 koronával emelkedtek. Az intézet nyeresége lehetővé teszi, hogy az osztalékot 35 koronáról 37 koronára felemelje. Az értékpapiroknál beállott árfolyamcsökkenést és a kétes követelések teljes összegét ez évben is a nyereségből írta le, a tartalékok érintése nélkül. Az ürepedésben lévő egy igazgatósági helyre Purgly János nagybirtokost, a megüresedett választmányi helyekre Kabdebó Jánost, Neumann Manót (Békéscsaba) és Boros Ivánt jelölték. A választmány nevében Szabó Zoltán mondott köszönetet az igazgatóságnak, a vezérigazgatónak és tisztviselői karnak a lefolyt nehéz évben kifejtett eredményes működésért. Végül Hehs Béla vezérigazgató előterjesztette a nyugdíj-alap megváltoztatására vonatkozóan az igazgatóság javaslatát, melyet Tolnai János dr. melegen pártoló hozzászólása után az igazgatóválasztmány magáévá tett és az, mint együttes javaslat kerül a közgyűlés elé.

— A Hungária kávéház megnyitása. Még csak egy napig néznek sötéten, vakon a Hungária kávéház ablakai a korzóra, aztán megint kigyulladnak az ezer színben tündöklő, varázslatos fényt szóró villamos lámpák és az aradi előkelő társaság napokig nélkülözött otthona megint a nagy közönségé. Szombaton nyitja meg Fischer Arthur és fia bejegyzett cég az új bérlő Arad legszebb és legelegánsabb kávéházát. Országos nevű szakemberek kezébe került a Hungária, akiknek kezében van a temesvári Hungária kávéház és a Rudolf trónörökös-szálloda, ezenkívül a főváros két nagy kávéháza. Híresek az új bérlők a közönség iránti nagy udvariasságukról, amivel el fogják érni azt, hogy a Hungária kávéház régi vendégei örömmel fognak visszatérni megszokott és csak kényszerűségből elhagyott törzskávéházukba. Országos nevet szereztek maguknak Fischerék még azzal is, hogy az 6 kávéházaikban minden oikból a legjobb és legfinomabb minőségű árut adják vendégeiknek és soha még nem hangzott el panasz az 6 vezetésük alatt álló kávéházban selejtes áru, vagy figyelmetlen kiszolgálás miatt. A közönség örömmel látja a Hungária kávéház szombati megnyitását, ami sok hajléktalanul maradt törzsvendégnek adja vissza a megszokott napirendet.

— Rendjel a zálogházban. Sokkal szomorubb az ügy, mintsem gondolná az ember s ha volna benne humor, keserű az ize. A pécsi Herzfeld-zálogház sok elzalogosított holmija között egy Ferenc József-rendjelre akadtak, melyet a múlt évben zálogosított el valaki és 34 korona kölcsöndíjat kapott rá. Ha ez a demokratizmus diadala volna, örvendeni lehetne rajta. Sajnos azonban, a zálogba csapott rendjel az elmúlt gazdasági év nagy nyomorát és szegénységét karakterizálja, a pénzhányt és kétségbeesést, melyet királyi rendjel zálogbacsapásával akart néhány órára a szerencsétlen zálogbaadó elosztatni. Ezért nem humoros a Ferenc József-rendjel kálváriája, hanem szomorú, mint az év, amelyben történt.

— Házasság. Haris László ptiszt. és Zászló. Lucrétia házasságot kötöttek Budapesten.

— **Vaughan bárónő aeroplán balesete.** Párisból jelentik: Maifon aviatikus tegnap vízi repülőgéppel Beaulieuban felszállt. Az első felszállásnál utasa a meklenburgi nagyhercegné, a német trónörökös anyósa volt. A második repülésnél Vaughan bárónő egyik gyermekével jelentkezett utasnak. A hydroplan, mihelyst felszálltak, azonnal startolt, de abban a pillanatban, amikor a vízből kiemelkedett, egyik alsó szárnyfelületét heves ugró hullám érte és több sodronya eltört. A repülőgép propellere megsérült és az aeroplán hátsó részével visszaesett a vízbe. Az aviatikus és két utasa abba a veszedelembe került, hogy az aeroplán magával rántja őket a mélységbe. Egy motoresónak azonban odasietett és mind hármat megmentette.

— **A margitszigeti játékbank nem számol fel.** Budapestről jelentik: A margitszigeti részvénytársaság, mely részben svájci tőkével arra alakult, hogy a Forgalmi Részvénytársaságtól bérből vett szép szigeten európai nivóju mulatót teremtsen, a svájci részvényesek kérelmére ma délelőtt tizenegy órakor Korniss Károly gróf elnöklése alatt rendkívüli közgyűlést tartott. A svájci csoport ugyanis nincs megelégedve az igazgatóság működésével, mert mint az eléggé ismeretes, a részvénytőkének egy része véleményük szerint, különböző improduktív befektetések következtében elveszett. A rendkívül zajos és izgatott hangulatban lefolyt közgyűlésen a svájciak képviselőiben Váradi Gábor dr. vonta felelősségre a vezetőséget a gazdálkodás miatt és rámutatott arra, hogy a múlt évben a margitszigeti üzletre 272,000 honorat fizettek rá, 450,000 koronát felesleges építkezésekre fektettek be és mégsem kapták meg a játékgendélyt és miután a részvénytőke fele elveszett, törvény szerint a társulatnak ki kell mondani felszámolását. Farkasházy Zsigmond, Bereilly Harry, Balassa Emil dr., Osizmazia Endre dr. és Ráth Endre dr. felszólalása után a részvényesek nagy többsége elvetette Váradi indítványát és újra a régi igazgatóságot választotta meg.

— **Aradi fiók-Aeroklub.** Aradot, mióta csak repülőgépek gurulnak magyar földön, mindig kiváló talajnak tekintették az aviatikusok. Feltalálók és pilóták, kávéházi „pénzemberek” és eszmegyárosok sokat fáradoztak azon, hogy légi életet teremtsenek Aradon. A pilótaiskola, az aradi repülőtelep, vagy épenséggel aeroplángyár megvalósítása azonban sem ambiciózus repülőgép-szakértőknek, sem grófi pilótáknak nem sikerült. Most azután egy komoly és prózai államvasuti tisztviselő foglalkozik azzal az igazán fellengző ideával, hogy az aradi közönséget „fiók-aeroklubba” toborozza. Magyar I. Elek aradi vasuti tiszt most szétküldött felhívásban bontogatja a magyar aviatika zászlóját Aradon. Ez a fiók-aeroklub alighanem örökké fióka marad, mert nem fog repülni...

— **Uj pör Mona Lisa miatt.** Párisból jelentik: Gueri antikvárius, kinek a florenzi „Louvre barátai” köre 25,000 frankot ajánlott fel jutalmul azért, hogy a Mona Lisát megtalálja, nem éri be ezzel a honoráriummal, hanem hivatkozva a Code Napoleonra, a francziák ősi törvénykönyvére, még 10 százalékot is követel a „Gioconde” értékéből. Lionardo da Vinci remekművét Gueri elismert képzakértőkkel megbecsültette. Ezek 2-6 millióra, köztük a magyar származású Klemberger 10 millióra értékelte Mona Lisát.

— **Kamatláb leszállítás.** Londonból jelentik: Az angol nemzeti bank mai ülésén a kamatlábat négy és fél procentről négy procentre szállította le. A brüsszeli nemzeti bank szintén négy procentre szállította le kamatlábat.

— **Tűz.** Ma este tíz órakor Mosóczy Floriáné Tökölly Imre-utca 57. szám alatti házában egy kémény kigyulladt. A tüzet a kivonult tűzoltóságnak sikerült gyorsan kioltani.

— **Hétszáz letartóztatás.** Pétervárról jelentik: Az 1905. évi nagy tüntetés évfordulója alkalmából a munkásság ma általános sztrájkot tartott. A pétervárt és környékbeli munkások zajosan tüntettek és a rendőrség közbelépése vált szükségessé. A rendőrség hétszáz asszonyt és férfit tartóztatott le, kiknek mindegyikénél revolvert találtak. A letartóztatottak között volt egy Müller nevű fiatal ember is, ki nemrég lépett ki a csendőrhadapród iskolából.

— **Várják Wied herceget.** Rómából jelentik: A *Messagero*-nak jelentik Durrazóból, hogy Wied herceg érkezésére nagyban készül a város. Az utcákat beburkolják, utcai lámpákat állítanak, amiknek eddig nyoma sem volt Durrazóban. *Essad* pasa durazzo palotáján háromszáz munkás végzi az átalakításokat, Wied herceg január huszonötödikén érkezik Brindisibe, de csak akkor megy tovább, ha a hatalmak elintézték a hetvenötmillió kölcsönt. A kölcsönből Wied herceg husz milliót kap azonnal kézhez.

— **Az ideai nagygyakorlat.** Bécsből írják: Az ideai nagygyakorlaton a gráci 3., a zág-rábi 13. és a pozsonyi 5. hadtest vesz részt. A gyakorlat helye valószínűen Stájerország délkeleti része lesz. A nagygyakorlat szeptember első hetében kezdődik és három-négy napig tart.

— **Bepiszkolt emlék.** Nagyszébenből jelentik: A Petőfi emlék ellen ma reggelre ismeretlen tettesek ismét merényletet követtek el. Másfél évvel ezelőtt hasonló módon rutították el az emléket, tudniillik köröskörül vörös festékekkel kenték be. Most fekete tintával garázdálkodtak a tettesek. A rendőrség szigorú nyomozást indított az ügyben.

— **Öngyilkos főhadnagy.** Orsováról jelentik: *Popovits* Sándor harminenég éves főhadnagy ma délben szobájában föbe lőtte magát. Semmiféle irást nem hagyott hátra s így tettenek okát nem ismerik. A katonai parancsnokság az öngyilkosságról értesítette a főhadnagy Alibunáron lakó szüleit.

— **Shylok az Urániában.** Hétfőn és kedden játsza az Uránia Félix Salten világhírű munkája után készült filmet, melyben a címszerepet Schilkraut Rudolf, a legkiválóbb Shylock alakító kreálja. Az igazgatóság megszerezte azt a kiváló kísértő zenét, mellyel az Omnia Budapesten 100 előadáson keresztül mutatta a filmszenzációit. 3

— **Apró lopások.** Szika János az aradi színház műszaki személyzetének egyik tagja ma feljelentést tett a rendőrségen ismeretlen tettes ellen, aki nyolc korona készpénzt ellopott. A diszletes — amint azt Hank Albert dr. rendőrségédtiszt előtt elpanaszolta — tegnap este a színházi raktár egyik szekrényébe tette a pénzt, ma reggel feltörve találta a szekrény zárját s a nyolc korona hiányzott. A rendőrség megindította a nyomozást. — *Bálint* Imre törvényszéki tisztviselő Eötvös-utca 8. számú házában lévő pincéjébe ma éjszaka ismeretlen tettesek behatoltak s onnan fát vittek el. A rendőrség a tettesek nyomában van.

— **Ebzárlat.** Egy előfordult veszteségi eset következtében a főkapitány folyó évi január hó 20-tól ezámitott 40 napig tartó ebzárlatot rendelt el.

— **Leltár miatt mélyen leszállított árak** Fischer-féle Nagy Áruházában, Arad Szabadság-tér 12. sz. alatt.

— **Postacsomag, ajánlottlevél és utalvány** feladási könyvek egész vászonkötésben, arany címnyomással kaphatók 1 korona 50 filléért az Aradi Nyomda R. T. nyomdájában József főherceg-ut 22. sz., a Kossuth-szoborral szemben.

— **Izr. iskolai „Működési napló” nyomtatvány** előírás szerint kapható az Aradi Nyomda Részvénytársaságnál.

EGYESÜLETI ÉLET.

Vásárhelyi Janka a Vörös Kereszt-egylet elnöknője.

— *Beiktató gyűlés.* —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, január 22.

Arad egyik legnagyobb társadalmi intézménye: a Vörös Kereszt fiókegyesület ma új elnököt kapott s aki átvette ennek a tevékeny működést kifejtő egyesületnek a vezetését, annak a neve és eddigi emberbaráti munkássága a legmesszebbmenő garanciát nyújtja a további eredményes akcióhoz.

Nagyon sok szerencsétlen beteg ember élete függött attól, hogy ki lesz a Vörös Kereszt Egyesület új elnöknője s a választás igazán szerencsésen történt meg, mert *Vásárhelyi Jankát* áldott jólelkűsége és fáradhatatlan buzgalma feltétlenül predesztinálták az elnöknői tisztség betöltésére. Jobb kezekbe aligha kerülhetett volna a Vörös Kereszt Egyesület irányítása. Ennek a meggyőződésüknek adtak kifejezést az egyesület tagjai is, akik a ma délután megtartott elnökválasztó közgyűlésen meleg ovációval és szeretettel fogadták *Vásárhelyi Jankát* az elnöki székben.

Az egyesület rendkívüli közgyűlésén, mely ma délután négy órakor volt a városháza tanácstermében, Arad előkelő nőtársadalmának számos tagja részt vett. Ott láttuk többek között a következő urhölgyeket: Gróf Bréda Viktorné, báró Urbán Péterné, báró Bánhidny Antalné, báró Bohus Istvánné, *Vásárhelyi Jánosné*, *Purgly Lászlóné*, *Hauser ezredasné*, *Csernovich Diodorné*, *Kádas Kálmánné*, *Löcs Rezsóné*, dr. *Tisch Mórné*, *Boros Béniné*, *Laczay Endréné*, dr. *Szalay Károlyné*, *Tagányi Gusztávné*, *Nesnera Aladárné*, dr. *Török Ferencné*, dr. *Polónyi Jenőné*, *Fischer Margit*, *Ransburg Sándorné*, *Naszády Istvánné*, *Vásárhelyi Felisz*, stb. A férfiak közül ott voltak: *Varjassy Lajos*, *Varjassy Árpád*, *Heppes Miklós*, *Sarlot Domokos*, *Kádas Kálmán*, *Löcs Rezső*, *Tisch Mór dr.*, *Kovács Vince*, *Zubor Andor* stb.

Az ülés megnyitása után *Varjassy Lajos* polgármester ajánlására a közgyűlés egyhangúlag *Vásárhelyi Jankát* választotta meg a *Wadowszky Gusztávné* távozásával megüresedett elnöknői tisztségre. Az új elnököt küldöttségileg hívták meg és az elnököl polgármester szép szavakban ecsetelte azt a bizalmat, mellyel a Vörös Kereszt Egyesület új elnöknőjének működése elé tekint.

A megjelentek zajos ovációja mellett mondott köszönetet néhány közvetlen szóval *Vásárhelyi Janka* az előlegezett bizalomért. A közgyűlés az új elnököt életteljesével ért véget.

(*) Az „aradi mérnök és építész-egylet” szombat délután 6 órakor tartja ideai első felolvasását, melyen *Virágh Lajos* nyugalmazott főmérnök a „Városok csatornázásáról” fog értekezni. A felolvasás a városháza kis termében lesz és érdeklődők minél nagyobb számmal való megjelenését kéri az elnökség.

(*) Szabadliceum. A ma délután 5 órakor a Kulturpalota kistermében *Farkas József dr.* a drámáról folytatja szabadliceumi előadását. Jegyek egy koronáért a pénztárnál válthatók.

Szolyvai **Luhi Erzsébet**
legjobb égvényes ásványvíz,

mely legjobb nyálkaoldó
és étvágy emelőnek bi-
zonyult, kapható állan-
dóan friss töltésben

Birkenheuer Miklós
fűszerkereskedésében
Deák Ferenc-utca 40/a sz.
Telefon 890.

ÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Törzsváltás

Budapest, január 22

Készárú.

Amerika egy föllel magasabb. Kínálat, vétel
kdv korlátolt, 10 ezer mm. 5 fillérrel magasabb.

Határidő.

	Dél	3 órai	
	sárlat	sárlat	
Buza 1914. áprilisra	11 74 - 11 75	11 80	1 81
Buza 1914. májusra	11 79 - 11 80	1 85	11 86
Buza 1914. októberre	10 85 - 10 86	10 94	12 95
Rozs 1914. áprilisra	8 96 - 8 96	8 99	9 00
Rozs 1914. októberre	8 49 - 8 50	8 57	8 58
Tengeri 1914. májusra	6 80 - 6 81	6 81	6 82
Zab 1914. áprilisra	7 85 - 7 86	7 96	7 97
Zab 1914. októberre	7 81 - 7 82	7 84	7 85

As árak 50 kilónként számítva

Budapesti értéktőzsde (január 22.)

Csitrák hitel	884 75
Magyar hitel	840 50
4% koronajáradék	82 85
Csitrák-magyar államvasuti	726.—
Hitelintézmények	485.—
Hitelintézmények	519.—
Magyar Bank	289.—
Magyar Bank	530 25
Kereskedelmi Bank	8803.—

Rimamurányi	642.25
Jalgótarjáni	757.—
Közuti Vasut	620.—
Városi Villamos	820.—

Bécsi értéktőzsde (január 22.)

Csitrák hitel	688.—
Magyar hitel	838.—
Csitrák-magyar államv.	711.—
Déli vasut	103.35

A Temesvári Lloydársulat terménycsarnokának hivatalos árjegyzése. (Árak 100 kilogrammonként korona brékben) 1914. jan. 22. Buza 75 kilogrammos 22.10—22.20 76 kilogrammos 22.30—22.40, 77 kilogrammos 22.50—22.60, 78 kilogrammos 22.70—22.80. Rozs (prima) 15.80—16.00, (közép) 15.30—15.40, Árpa (sertőző) —, (közép) 12.5—12.96, Zab (prima) 13.60—13.70, (közép) 11.20—11.40, Tengeri régi (magyar) —, új 11.80—11.70, (román) régi 11.90—12.00, új 10.30—10.50, Burgonya 100 kgr. (fehér) 4.60—4.80, (rózsza) 6.50—6.60.

Felelős szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1914. évi január 23-án:

G) Bérlet.

C) Bérlet.

Katonadolog.

Nagy operette 3 felvonásban. Írták: Mérey A. és Dr. Bódy J. Zenejét szerzte: Zerkovitz Bela. Karnagy: Tilger A. Rendezte: Polgár S.

NYILTTÉR.
Izraelita iskolai
„Működési napló”

nyomtatvány előírás
szerint kapható az

Aradi Nyomda
Részvénytársaságánál.

221—1914. **Hirdetmény**

a föld- és házbirtok után járó általános jövedelmi pótdadónál számításba veendő kamatterhek bevállása tárgyában.

Általános jövedelmi pó adó fejében fizetendő:

a) a földbirtokra, a házbirtok alá eső házbirtokra, a folyó évre kivetett állami egyenes adónak 80 százaléka;

b) a házozályadó alá eső házbirtokra a folyó évre kivetett állami egyenes adónak 40 százaléka;

c) végül az ideiglenes adómentesség kedvezményében részesített föld- és házbirtoknál 20% azon összeg után mely az illető föld vagy házbirtokra állami adó címén a folyó évre kivetett volna, ha a föld- vagy házbirtok adómentes nem lett volna.

A kölcsönfelvételhez és földtulajdonosoknak az 1888. XLVI. t. c. 13. §-a által kedvezmény adóatt

A telekkönyvileg bekezeleztet közadók és kincstári bérhátralek után járó kamatok nem kezezik levonás tárgyát (1888. XLVI. t. c. 16. §)

Az 1. pont alatti intézkedéssel világsan kitűlt, hogy a levonás alapjául szolgál az az évi kamatösszeg, mely az adóévet megelőző év végén fennmaradt tőke maradék után jár. Ha tehát valamely földbirtokos 1913. évi január hónapban 100.000 koronát vett fel magánhitelzettel és ebből ugyanazon évi december 15-ig 60.000 koronát visszafizetett a levonás alapjául az 1914. évi az 1913. évi december hó végén fennmaradt 40.000 korona tőke maradék évi kamatának 10 százaléka veendő.

Ez az eljárás azonban eapén az 1. pont alatt említett közhatalos kölcsönökre vonatkozik, mert ezekről a kölcsönököl a 2. pont alatt említett törlesztési kölcsönök világsan megkülönböztetendők.

Ez-ekre az utóbb említett törlesztési kölcsönökre nézve ugyanis az általános jövedelmi pótdadó kiszámításánál:

aa) a bizonyos évek alatt törlesztendő kölcsönök évi kamatának változatlanul a törlesztési idő egész tartamára véteik az az összeg,

mely a kötvényben megállapított kamatláb szerint a kölcsön vett tőke után egy évre esik;

bb) a kölcsön után nem a megelőző, hanem a folyó évre járó kamatnak 10%-a veendő tekintetbe, s így a levonás kedvezményre azokra a kölcsönökre is alkalmazandó, melyek az adóév folyamán keletkeztek. (1891: 41.187. pénzügymin. rend. 1891: 13. P. K.)

Itt megjegyeztetik, hogy az általános jövedelmi pótdadónál számításba veendő kamat alatt értendő az az összeg, mely az eredetileg kölcsön vett tőkeösszeg után a pénzügymin. által kiállított kötvényben meghatározott kamatláb szerint kamat fejében fizetettik, ellenben az évi törlesztési összegből a tőke arányos apasztására valamint a kezelési költségekre fordított összeg az általános jövedelmi pótdadó megállapításánál levonás alapjául nem vehető (1893: 28.078. pénzügymin. rend. 1893: 18. P. K.)

A vallomás az adóév január 1—31-ike közötti időben adandó be a városi adóhivatalnál.

A benyújtott vallomásról elismervény adatik, mely a vallomás kelte időben történt benyújtásának igazolásul szolgál.

Kivételt képeznek a 2. pont alatt említett esetek, mert azok az adóőrök, akik a kölcsönök vonatkozó vallomások benyújtására kitűlt határidő letelte után valamely pénzügymin. telekkönyvi bekezelezés mellett törlesztéses kölcsönt vesznek fel, jogosítvák a felvett kölcsönnek telekkönyvi bekezelezését igazoló és a bekezelezés megtörténtét követő 30 nap alatt benyújtandó vallomás alapján, a rájuk az adósság felvétele előtt már kivetett általános jövedelmi pótdadó mervének helyesbítését az illetékes kir. pénzügyigazgatóságnál kérni.

Mindazok az adóőrök, kik az államkincstár megkérésére irányított szándékából az általános jövedelmi pótdadónak jogosulatlan apasztása céljából telekkönyvi eg be nem kezezett, nem létező, vagy a létezőnél nagyobb összegű adósságot, avagy a ténylegesen magasabb kamatlábat valának be, az 1909. évi XI. t. c. 93. (az 1913: 50.000. sz. hiv. összeállítás 201.) §-a értelmében büntetendő jövedeki kihágást követnek el.

Kelt Arad, 1914. január hó 2-án.

Városi adóhivatal.

Sirolin "Roche" biztos

gyógyhatást nyújt katarrhusoknál
hörghurutnál, asthmanál, influenza után.
Sirolin "Roche" kezdődő tüdőbetegséget
csirájában elfojt. Kellemes íze és az étvágyra való kedvező befolyása megkönnyítik
a Sirolin "Roche"-al való hosszabb kurákat!

A légzési szervek

meghűléseit legbiztosabban a
Sirolin "Roche"-al kezelik. Ezért
nélkülözhetetlen ezen elismert és
bevált szer minden háztartásban.
Sziveskedjék a gyógytárakban
határozottan Sirolin "Roche"-t kérni.

Jó anyák, gondos szülők

legjobb cselekszenek, ha gyermekeiknek átlátszó, kellemes ízű,

mindig friss: Hajós-féle

Csukamájolajat

adnak. Egy üveg utasítással ára **2 korona.**

Fagydagánatok elmulasztására, fagyvizketegség biztos megszüntetésére legjobb szer a **FRIGIN.** Ára ecsettel és utasítással **70 fillér.**

Depillor-szörvestő. E kitűnő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatlan szőrejt arc, nyak vagy karokról stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. Ára utasítással **1 korona.**

Kötszerek, gummicikkek, és sebészeti eszközök legolcsóbb és legjobb beszerzési forrása. Az összes létező és friss gyermektápszerek nagy raktára. **SOXLET** sterilizáló apparátus és annak egyes alkotrészei külön is állandóan kaphatók.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára: **Hajós Árpád** gyógyszerháza **ARAD, Andrásy-tér 22. sz.** (Megyeházzal szemben.)

741

Legolcsóbb, legjobb bevásárlási forrás

háztartási szükségletek fedezésére.

Ajánljuk:

Ajánljuk:

Arc-krémek
Illatszerek
Kőlgyporok
Kölni vizek
Fogporok
Fog-krémek

Fogpaszták
Fogkefék
Szájvizek
Szappanok
Hajvizek
Szoba-illatok

Vojtek és Weisz

parfumeria és drogueria nagykereskedése
Aradon. Aradon.

Legjobb

porosz kőszén és

porosz dió koksiz

csakis

Altmann Edénél

Wesselényi- és Kiss Ernő-utca sarok
kapható. Telefon 46. szám.

559

Óriási kalóriája van. Korom, salak és hamu mentes. Legtakarékosabb tütés. Egyetlen próba meggyőz mindenkit. Tessék próbarendelést tenni. Bármely mennyiséget házhoz szállítok.

Száraz aprított tűzifa és alágynitő kapható.